

KBA Nijmegen

VASTHOUDEN EN NIET LOSLATEN

Gezamenlijke richtlijnen voor de VSV-periode 2020-2024.

Werken aan succesvolle loopbanen in de RMC-regio Midden-Brabant.

Maart 2020
Rita Kennis | KBA Nijmegen

INHOUDSOPGAVE

Samenvatting	3
Inleiding	7
Thema 1: Jongeren in beeld bij elke overstap	12
Thema 2: Basis op orde en verknopen	18
Thema 3: Aandacht voor maatwerk	23
Thema 4: Naar een integrale aanpak	28
Thema 5: Jongeren in kwetsbare positie	33
Overzicht meer cijfers	41
Overzicht meer weten	44

SAMENVATTING

In deze rapportage wordt teruggeblikt op vier jaar VSV-beleid in de RMC-regio Midden-Brabant. Er is gekeken naar de resultaten en de ontwikkelingen in de maatregelen uit het convenant voortijdig schoolverlaten dat partners in de RMC-regio voor de periode 2016-2020 hebben afgesloten. Gelijktijdig is vooruitgeblikt naar bestaande en nieuwe vraagstukken die de komende jaren aandacht en actie vragen.

Uitvoering van het onderzoek

Het onderzoek bestond uit (1) gesprekken met de projectleiders en de belangrijkste uitvoerders van de VSV-maatregelen, (2) een analyse op de onderwijsgegevens en (3) drie reflectiebijeenkomsten waarin samen met alle betrokkenen is gekeken naar de dieperliggende meerwaarde van de VSV-maatregelen, afgezet tegen de problemen en vraagstukken die spelen in de regio.

De VSV-Aanpak 2016-2020

In de afgelopen convenantperiode is met 13 VSV-maatregelen ingezet op het verminderen van het aantal VSV-ers. De VSV-maatregelen richten zich deels op verschillende doelgroepen en deels op specifieke thema's. Ondanks alle inspanningen neemt het aantal VSV-ers sinds 2015-2016 weer toe. Dat is landelijk zo, maar speelt ook in de RMC-regio Midden-Brabant. Met name op mbo-niveau 3 en 4 ligt het aandeel VSV-ers boven de (landelijke) norm. En als gevolg van de komst van veel nieuwkomers in de regio ligt het percentage VSV in de onderbouw van het vo boven het landelijk gemiddelde.

Jongeren in beeld bij elke overstap

Iedere jongere is gebaat bij een goede overdracht en overstap. Dat geldt voor jongeren met problematiek op meerdere leefgebieden en voor jongeren met een studiekeuze of loopbaanvraag. Het tijdig in beeld hebben van de doelgroep en hun ondersteuningsvragen vormt het startpunt van tijdige en preventieve inzet van ondersteuning.

In de afgelopen jaren, en in het bijzonder in het afgelopen jaar zijn op verschillende plekken stappen gezet in het verbeteren van goede, warme en doorlopende overgangen. Dat is op diverse plekken zichtbaar: van vo naar mbo, binnen het mbo (niveau 1 - niveau 2), van Entree naar arbeid, tussen onderwijs en gemeente, tussen gemeenten en partijen in arbeid en zorg, van ondersteuning naar begeleiding in het onderwijs en van onderwijs naar externe partners. Er zijn echter nog verbetermogelijkheden in het realiseren van een goede overdracht en van doorlopende leer- en ondersteuningslijnen. Geadviseerd wordt:

- van de overgang geen moment maar een transitieperiode te maken, waarin leerlingen beter op de overgang worden voorbereid. De Wet Toelatingsrecht maakt het mogelijk om de periode tussen 1 april en de zomervakantie daarvoor te gebruiken;
- overstapcoaches in te zetten voor jongeren voor wie de overstap een extra risico vormt; doorlopende leerroutes vmbo-mbo te (door ontwikkelen;
- doorlopende leerroutes vmbo-mbo te (door)ontwikkelen;

- RMC-trajectbegeleiding voor oud-VSV-ers voort te zetten om de onderbreking van de schoolloopbaan zo kort mogelijk te houden;
- de kennis en deskundigheid van jongeren en ouders beter en structureler in de overstap te betrekken.

Basis op orde en verknopen

De focus in de VSV-aanpak ligt op preventie. Daarmee kan de aanpak niet los worden gezien van de aanpak en de organisatie in het primaire proces in de scholen en de onderwijsteams. Met name op mbo-niveau 3 en 4 is de VSV-problematiek erg verdund over veel opleidingen, leerwegen en leerjaren. Dat maakt het bestrijden van VSV lastig, maar maakt ook het belang duidelijk van de betrokkenheid en de verantwoordelijkheid van de onderwijsteams in het voorkomen van VSV.

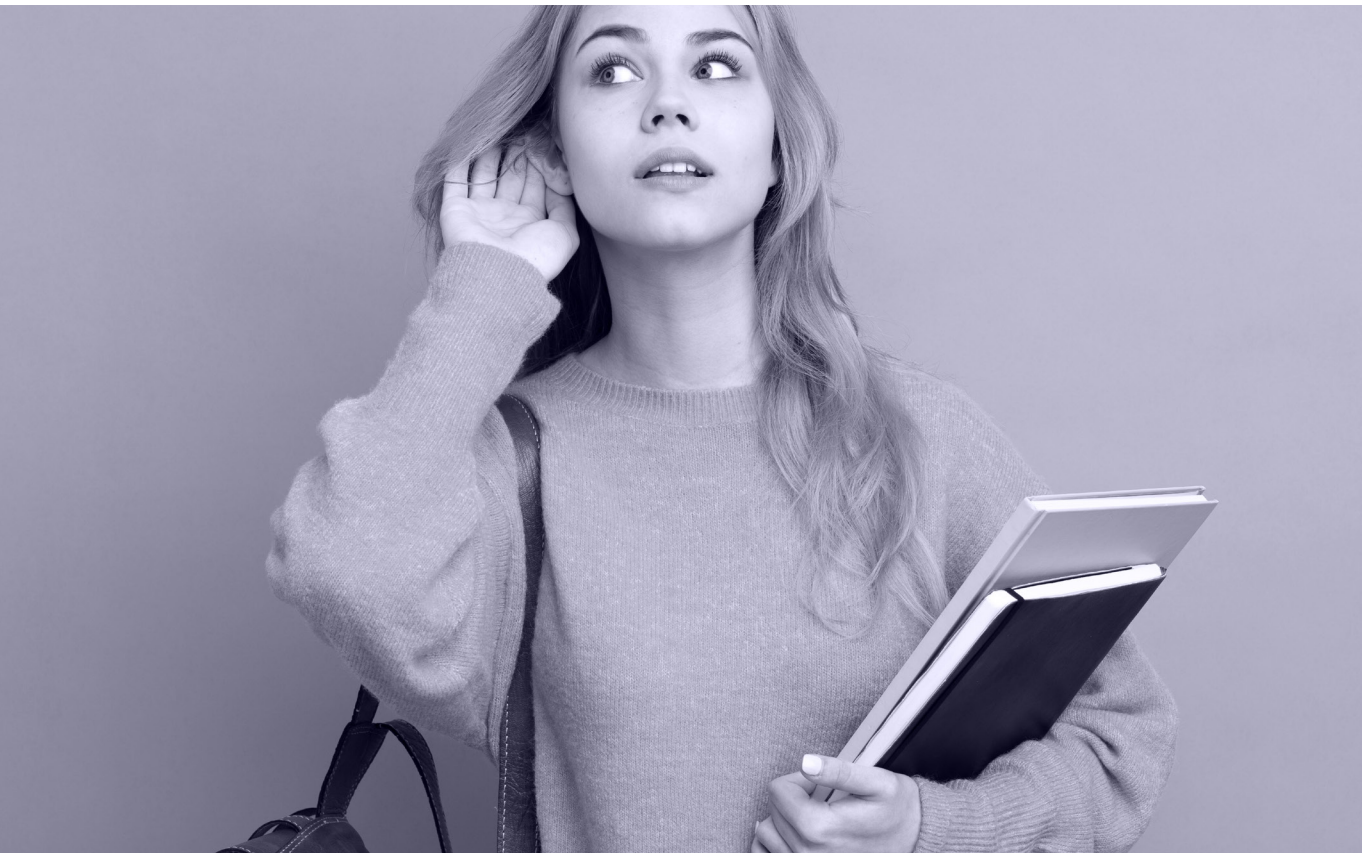

In de uitvoering van diverse VSV-maatregelen is aandacht voor de verantwoordelijkheid van het onderwijs ten aanzien van de begeleiding of ondersteuning van de student. Ook is in de afgelopen periode in verschillende VSV-maatregelen ingezet op het professionaliseren en versterken van de studieloopbaanbegeleiders (slb-ers) vanuit de driehoek tussen student, slb-er en ondersteuning. En met name in de Entreeopleiding en mbo-2 is aandacht voor het realiseren van een goed pedagogisch-didactisch klimaat.
Voor het verder verbeteren van de aanpak is het belangrijk om te realiseren dat de VSV-aanpak, passend onderwijs en de kwaliteit van onderwijs (beschreven in de kwaliteitsagenda's van de mbo-instellingen) steeds meer met elkaar verweven raken. Dat vraagt om actieve verbinding van het VSV-beleid met de ondersteuningsplannen van het swv (vo) en de kwaliteitsagenda's (mbo). Dat kan door:

- de onderwijsteams bewust(er) te maken van de aanpak VSV en de verbinding te zoeken bij de teams;
- werkgevers actiever te betrekken in het realiseren van passende ondersteuning en passend werk;
- verbreding van de samenwerking tussen onderwijs, gemeenten en hulpverlening rondom jongeren in kwetsbare positie naar alle minder zelfredzame jongeren, ongeacht hun niveau.

Op een meer praktisch niveau kan het ondersteuningsaanbod meer en beter onder de aandacht worden gebracht bij zowel de jongeren als bij de opleidingen en door in de bestaande VSV-maatregelen de focus ook te richten op het versterken van de pedagogisch-didactische vaardigheden van docenten en slb-ers.

Aandacht voor maatwerk

Het realiseren van maatwerk kan VSV voorkomen. Maatwerk komt in allerlei vormen: binnen de bestaande onderwijssetting, in de erkenning van buitenschools leren, in de vorm van aparte trajecten en binnen de huidige VSV-maatregelen. Waar mogelijk wordt in de huidige aanpak al geprobeerd om maatwerk mogelijk te maken: door de ondersteuning in een aantal VSV-maatregelen aan te passen op de behoefte/vraag van de student, door de aanwezigheid van enkele aparte maatwerktrajecten en in de aanpak binnen de Entreeopleiding. Toch is die inzet volgens betrokkenen nog niet voldoende. De vraag daarbij is vooral in hoeverre het onderwijs zelf meer inclusief en onderwijsnabij in staat is om maatwerk te realiseren. Het advies is om:

- innovatieve pilots te starten waarin binnen het onderwijs of onderwijsnabij maatwerk wordt vormgegeven. Belangrijk is om daarbij werkgevers te betrekken;
- kennis en ervaringen uit goede (bestaande) initiatieven actief te delen in lerende netwerken;
- een maatwerkvoorziening te ontwikkelen voor studenten die dreigen uit te vallen in de overbrugging naar een nieuw schooljaar;
- beter aan te sluiten op het potentiële niveau van de mbo-student zonder vo-diploma door beter en regelmatiger gebruik te maken van een capaciteitentest bij aanmelding en intake.

Naar een integrale aanpak

Het ontwikkelen van een integrale aanpak loopt als een rode draad door de VSV-maatregelen. Daarmee wordt uitwerking gegeven aan het belang dat in het VSV-beleid wordt gehecht aan samenwerking met partijen uit arbeid en zorg. Door een toename in de complexiteit van de problematiek van de doelgroep, ervaart het onderwijs een toenemend belang bij het neerzetten van een goede integrale aanpak / interdisciplinaire samenwerking met partijen in zorg. Anders blijft de (studentgebonden) problematiek de schoolloopbaan beïnvloeden.

In het afgelopen jaar is door de toekenning van VSV-middelen aan drie nieuwe VSV-maatregelen een impuls gegeven aan het versterken van de samenwerking en het ontwikkelen van een integrale aanpak met onderwijs en zorg. Daarnaast is ook de samenwerking tussen de betrokken partijen in de andere VSV-maatregelen verbeterd: meer bereidheid om samen op te trekken, kortere lijnen, intensievere contacten. Maar voor een échte integrale aanpak is meer nodig. Verschillende belangen blijven een rol spelen in de samenwerking, regelgeving belemmert en onderwijs en zorg zijn nog te gescheiden werelden. Voor verdere verbetering en doorontwikkeling wordt aanbevolen om:

- het uitvoerende niveau het startpunt te maken van interdisciplinaire samenwerking door de ontmoeting te organiseren. Tegelijkertijd zou ook de samenwerking op bestuurlijk niveau opnieuw tot doel gemaakt moeten worden;
- de samenwerking structureler en vroegtijdiger te maken door partners vanuit zorg of gemeente standaard te betrekken bij de intake van kwetsbare / minder-zelfredzame studenten en door een mbo-jeugdteam te ontwikkelen binnen de school.

Jongeren in kwetsbare positie

De inzet van het (landelijke) VSV-beleid is verbreed naar alle kwetsbare jongeren zonder startkwalificatie tot 23 jaar. Het zijn jongeren die onderwijs volgen in het praktijkonderwijs, het voorgezet speciaal onderwijs, het vmbo basisberoepsgericht of de Entreeopleiding en die de overstap maken naar het (vervolg) mbo of de arbeidsmarkt. De RMC-regio heeft ervoor gekozen om ook ISK-uitstromers tot de groep te rekenen. De aanpak is gericht op het in beeld houden van deze groep en hen de juiste ondersteuning te bieden richting onderwijs, arbeid of zorg.

De eerder genoemde aanbevelingen gelden ook voor de groep jongeren in kwetsbare positie. Aanvullend is het voor deze groep belangrijk om:

- de samenwerking tussen praktijkonderwijs, vso en Entree te versterken en samen een goed en minder versnipperd aanbod neer te zetten, bijvoorbeeld in een voortraject Entree;
- de aanpak in de overgang naar werk door te ontwikkelen, door de focus ook te leggen op het behoud van werk;
- meer aandacht te hebben voor nazorg van studenten die vanuit de Entreeopleiding doorstromen naar werk of naar mbo-2;
- aandacht voor nieuwkomers te blijven houden en de samenwerking tussen ISK en praktijkonderwijs te versterken.

INLEIDING

In de afgelopen vier jaar hebben de partners in de RMC-regio 35 (gemeenten, vo, mbo, samenwerkingsverband vo) ingezet op verschillende maatregelen uit het convenant voor de aanpak voortijdig schoolverlaten (VSV) dat is afgesloten voor de periode 2016-2020. De maatregelen uit het convenant richten zich deels op specifieke doelgroepen en deels op specifieke thema's, zoals risicovolle overgangen (vo-mbo, Entree-werk), ondersteuning en maatwerk in het onderwijs en de samenwerking en aansluiting tussen onderwijs, arbeid en zorg. In het najaar van 2019 is een traject gestart dat moet uitmonden in een uitvoeringsprogramma voor de periode 2020-2024. Dat plan wordt medio 2020 ingediend bij het ministerie van OCW.

Tegen deze achtergrond is het interessant om terug te kijken op de afgelopen periode. Niet alleen in termen van resultaten, maar ook naar de ontwikkelingen binnen de maatregelen die worden uitgevoerd. We kijken daarbij vooral ook naar de impact die de maatregelen hebben op het primaire proces van onderwijs en begeleiding, van studiekeuze en overstap, van stages en werk vinden. Naast een terugblik wordt ook vooruitgekeken naar bestaande en nieuwe vraagstukken die de komende jaren aandacht en actie vragen.

In gesprek met de betrokkkenen

Het uitgevoerde onderzoek had een reflectief karakter. Dat betekent dat samen met de betrokken partijen is gekeken naar de dieperliggende meerwaarde van de maatregelen, afgezet tegen de problemen en vraagstukken die spelen in de regio. Omdat in reflectie ook altijd de match met behoeften van betrokkenen meespeelt, is van de reflectie een interactief proces gemaakt, waarbij partijen uit onderwijs, zorg en arbeid nadrukkelijk betrokken zijn. Het onderzoek is uitgevoerd in drie stappen:

- Eerst is gesproken met projectleiders en de belangrijkste uitvoerders van de verschillende VSV-maatregelen. Naast een typering van de maatregel en de belangrijkste succesfactoren en knelpunten, zijn in deze gesprekken ook eerdergenoemde vragen aan de orde gekomen;
- Parallel aan de interviews is een analyse op de onderwijsgegevens van DUO (BRON-data) uitgevoerd om ook cijfermatig belangrijke doelgroepen en ontwikkelingen in kaart te brengen;
- Tot slot is en wordt via drie reflectiebijeenkomsten met bij de jongeren betrokken professionals (bijeenkomst 1), betrokken vanuit management en beleid (bijeenkomst 2) en bestuurders (bijeenkomst 3) gereflecteerd op de belangrijkste uitdagingen én oplossingsrichtingen voor het uitvoeringsprogramma VSV 2020-2024.

Doelen van de VSV-Aanpak 16-20

Het belangrijkste doel van de nu aflopende convenantperiode was het verminderen van VSV: ervoor zorgen dat jongeren gekwalificeerd uitstromen uit het onderwijs, of – als dat niet mogelijk blijkt – ervoor zorgen dat zij een plek vinden op de arbeidsmarkt of in dagbesteding. Specifieke aandachtspunten voor de VSV-aanpak in de periode 2016-2020 in deze regio waren:

- Extra aandacht voor jongeren in kwetsbare positie;
- Extra aandacht voor zogenaamde oude VSV-ers, dat zijn jongeren tot 23 jaar die al meer dan 1 jaar VSV-er zijn en geen werk hebben;
- Een sluitend regionaal vangnet voor jongeren creëren door samenwerking met het arbeidsdomein en het zorgdomein.

De ambitie was een passend perspectief (in onderwijs, arbeid of zorg) voor elke leerling, met:

- Aandacht voor de ontwikkeling van noodzakelijke vaardigheden bij leerlingen;
- Betrekken van de thuissituatie in de aanpak;
- Betrekken van ondersteunende zorg;
- Helderheid over taken, rollen en verantwoordelijkheden;
- Afstemming in de uitvoering.

Bovenstaande doelen en ambities hebben geleid tot een programma van acht maatregelen in het uitvoeringsprogramma VSV 2016-2020. Omdat niet alle middelen voor de jaren 2019 en 2020 al in zijn geheel waren besteed, zijn in 2019 subsidies verleend aan vijf aanvullende maatregelen die een bijdrage moeten leveren aan nieuw geconstateerde, actuele ontwikkelingen in de bestrijding van VSV.

VSV-maatregelen uitvoeringsprogramma 2016-2020

Work2Learn – plusvoorziening in het vo bedoeld voor leerlingen die niet in staat zijn om adequaat te functioneren binnen een schoolse setting en ook niet gebaat zijn bij een Entreeopleiding of leerwerktraject. De leerling heeft een motivatieprikkel nodig om via succeservaringen in een arbeidssetting te ontdekken waar zijn kwaliteiten liggen. Het individuele maatwerktraject is gericht op de ontwikkeling van zelfontplooiing, zelfstandigheid en zelfredzaamheid.

MBO XP – plusvoorziening in het mbo bedoeld voor studenten die tijdens hun studie extra begeleiding nodig hebben op het gebied van gedrag, motivatie of werkhouding. De diensten van mbo XP worden op maat, afhankelijk van de begeleidingsvraag ingezet, ketenpartners buiten de school worden in de aanpak betrokken. De student blijft ingeschreven en zijn of haar opleidingsprogramma volgen gedurende de interventie.

Plus Entree – plusvoorziening in het mbo gericht op studenten Entree van de locatie Wildstraat die meer structuur en intensieve pedagogische en didactische begeleiding nodig hebben om het diploma van de Entreeopleiding te kunnen halen.

Route 35 – trajectbureau met een uitgebreid dienstenpakket voor studenten die ingeschreven staan in het mbo en twijfelen over hun opleiding. De studieloopbaanbegeleider is nauw betrokken bij het traject. Recentelijk zijn de diensten van Route 35 uitgebreid in de overstap van JiKP naar het mbo.

Heroriëntatie – (looptijd tot augustus 2017) heroriëntatietraject bedoeld voor studenten die merken dat de opleiding die zij volgen niet passend is qua niveau of beroep.

Ongediplomeerde havisten – (looptijd tot augustus 2017) maatregel gericht op de begeleiding en succesvolle doorstroom van ongediplomeerde havisten naar het mbo.

Aanpak jongeren in kwetsbare positie – het in beeld brengen en houden van de doelgroep JiKP zodat tijdig de noodzakelijke en meest passende begeleiding wordt ingezet en voorkomen wordt dat deze jongeren de aansluiting met onderwijs en arbeidsmarkt verliezen. De maatregel bestaat uit het in beeld brengen en houden en de begeleiding van de jongeren door RMC, de begeleiding van jongeren uit de Entreeopleiding richting arbeidsmarkt of bbl-opleiding door inzet van een werkmakelaar en (tot augustus 2017) de onderwijsbegeleiding en een programma op maat voor tienermoeders.

Oud VSV – trajectbegeleiding door RMC voor oud-VSV-ers gericht op het toeleiden naar opleiding, werk of een combinatie van leren en werken.

Extra maatregelen (voor de jaren 2019 en 2020)

Versterken zorgstructuur VAVO – het versterken van de zorgstructuur en de afstemming tussen onderwijs en zorg binnen de VAVO.

Versterken start Entree – maatregel gericht op het versterken van een goede start binnen de Entreeopleiding door de student vanaf dag 1 goed in beeld te hebben, zodat duidelijk is wat de student nodig heeft om de opleiding succesvol te doorlopen.

Overstap niveau 1 – niveau 2 – Het versterken van de overgang van de Entreeopleiding naar mbo-niveau 2 vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid.

Toekomstacademie – ondersteuningstrajecten gericht op de empowerment van alleenstaande minderjarige vluchtelingen. De Toekomstacademie draagt bij aan het toeleiden van jongeren die dreigen uit te vallen of uitgevallen zijn naar een passende plek in arbeid of onderwijs.

Track 013 – maatregel gericht op het vergroten van integrale samenwerking tussen zorg en onderwijs binnen Track013, de geïntegreerde bovenschoolse voorziening van het samenwerkingsverband vo.

Resultaten van de vsv-aanpak 16-20

In de bijdragen die volgen kijken we naar de belangrijkste opbrengsten en ontwikkelpunten in de specifieke maatregelen uit het uitvoeringsprogramma VSV 2016-2020. Maar eerst staan we kort stil bij het hoofddoel van de aanpak, namelijk het terugdringen van voortijdig schoolverlaten. We vergelijken de resultaten van de RMC-regio 35 met de landelijke trend. Scholen hebben in het terugdringen en voorkomen van VSV ook de verantwoordelijkheid voor studenten afkomstig van buiten de RMC-regio. Daar hebben met name de mbo-instellingen mee te maken.

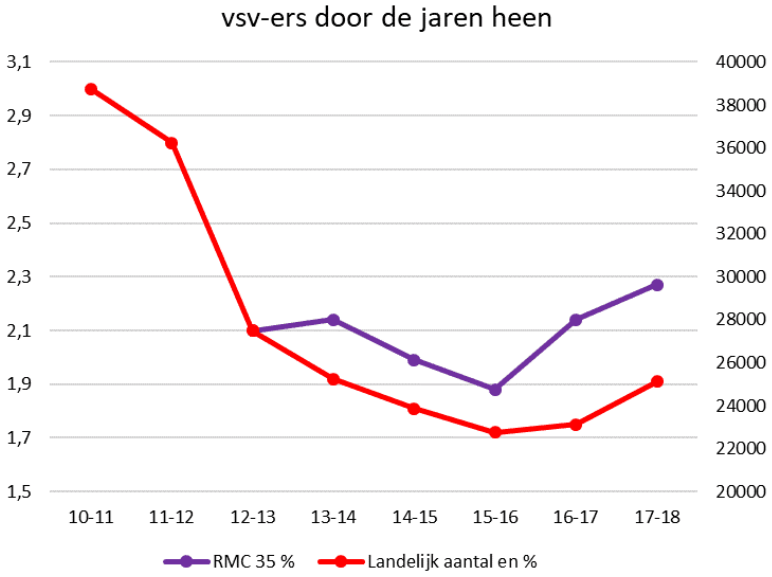

Figuur 1 – Ontwikkeling nieuwe VSV-ers in Nederland (aantal en %) en in de RMC-regio 35 (%). BRON: DUO. Toelichting: landelijke cijfers vanaf 2010-2011, cijfers over de RMC-regio vanaf 2012-2013 (eerdere jaren niet meer beschikbaar).

Uit de landelijke trend (zie grafiek) blijkt de constante afname van het percentage VSV-ers tot een halt is gekomen in het schooljaar 2015-2016 en sindsdien een stijgende lijn vertoont.

Dezelfde trend is ook in de RMC-regio 35 waarneembaar. Net als landelijk neemt het percentage VSV-ers zowel in het vo en het mbo vanaf 2015-2016 toe, met uitzondering van de bovenbouw vmbo en de Entree. De trend in Midden-Brabant toont dus gelijkenis met de landelijke trend, maar er zijn ook verschillen:

- Het percentage VSV in de onderbouw vo is substantieel hoger dan landelijk. Nadere analyses maken duidelijk dat dit voor een zeer groot deel nieuwkomers zijn **meer cijfers 1.**
- Het percentage VSV in het mbo ligt hoger dan landelijk, in het bijzonder op mbo-niveau 3 en 4.

Naast het terugdringen van voortijdig schoolverlaten was en is ook het in beeld houden en begeleiden van jongeren in kwetsbare positie een belangrijk doel. Door het RMC wordt aangegeven dat de jongeren bij het RMC goed in beeld zijn en dat het lukt om praktisch alle jongeren te bereiken. Recentelijk is ervoor gekozen om ook ISK-leerlingen mee te nemen in de monitoring en aanpak van jongeren in een kwetsbare positie. In de afgelopen periode is geïnvesteerd in de samenwerking en afstemming met en de (warme) overdracht naar netwerk- en ketenpartners. De aanpak wordt daarmee steeds meer sluitend, hoewel er ook nog stappen te maken zijn. Daarover meer in de aparte bijdrage over **Jongeren in een kwetsbare positie**.

Wat kunt u verwachten

In dit rapport doen we verslag van de uitkomsten van het onderzoek, waarin de belangrijkste bevindingen in korte thematische bijdragen worden gepresenteerd. In elk van de bijdragen blikken we eerst kort terug op de belangrijkste ontwikkelingen en resultaten in de afgelopen vier jaar op dat thema om daarna de verbinding te maken met waar in de komende jaren de aandacht op gericht zou moeten zijn. Gezien de aparte aandacht voor de groep jongeren in kwetsbare positie, is ook één bijdrage gericht op deze doelgroep. Daarin wordt samengevat wat in de eerdere bijdragen al over deze doelgroep is gezegd en worden op een aantal punten specifieke aanknopingspunten gegeven.

THEMA 1: JONGEREN IN BEELD BIJ ELKE OVERSTAP

Goede en warme overgangen zijn cruciaal in het voorkomen van VSV. Door de overdracht van de ene partij naar de andere partij goed in te richten zijn de jongeren in beeld en ontstaat zicht op:

- Is de nieuwe beoogde plek passend?
- Wat is eventueel nodig om de jongere passend te ondersteunen?

Het tijdig in beeld hebben van de doelgroep en hun ondersteuningsvragen vormt het startpunt van **tijdige/preventieve** inzet van (doorlopende) ondersteuning of de vormgeving van maatwerk.

Context

Het in beeld hebben van jongeren en goede, warme overdrachten zijn relevant voor alle type overgangen:

- Overgangen tussen onderwijstypen en -niveaus en tussen onderwijsinstellingen: van vo, vso en praktijkonderwijs naar het mbo en van het ene mbo-niveau naar het andere mbo-niveau (waaronder Entree naar mbo-2);
- Overgang van Entree naar arbeid;
- Overgangen tussen onderwijs en gemeente (LP/RMC) en andersom;
- Overgangen tussen gemeente en partijen in arbeid en zorg: zowel tussen eigen diensten (RMC, W&I, WMO, Jongerenpunt) als tussen gemeente en externe partners.
- Overgangen van ondersteuning naar begeleiding in het onderwijs;
- Overgangen van onderwijs naar externe partners.

Een goede overdracht is niet alleen belangrijk voor jongeren met problematiek op meerdere leefgebieden of jongeren in kwetsbare positie die vanwege hun ondersteuningsbehoefte extra aandacht of ondersteuning in het onderwijs of op de werkplek nodig hebben. Ook voor jongeren met studiekeuze- of loopbaanvragen is een overdracht waarbij de jongere in beeld is van meerwaarde. Een groot deel van de VSV-ers valt uit als gevolg van een verkeerde studiekeuze. Naast het behouden van deze groep voor het onderwijs ná uitval, is ook winst te behalen door vroegtijdig – direct na aanmelding – na te gaan of de gekozen opleiding ook een passende keuze is. Niet om een jongere te weigeren, want jongeren met een diploma hebben in principe Toelatingsrecht **[2]**, maar voor plaatsing op een passende plek.

Stappen in de goede richting

In de afgelopen vier jaar zijn binnen de VSV-maatregelen diverse stappen in de goede richting gezet. Met name in het afgelopen jaar is de inzet op dit thema verder vergroot, doordat in een aantal van de aanvullende VSV-maatregelen de overgang en een goede start centraal staan. We lichten enkele ontwikkelingen uit:

- In de overgang van vo naar mbo heeft Route35 een rol gekregen in de overstap van jongeren in kwetsbare positie naar het mbo. Om de overstap te verbeteren heeft een medewerker van Route35 contact met de vo-school en het mbo voor studenten die zich laat aanmelden en waar twijfels zijn (van student of opleiding) over de opleidingskeuze. Ook in de overstap van Entree naar mbo-2 of bij switch wordt Route35 betrokken in het onderhouden van het contact met de mbo-opleiding.
- De (extra) maatregel 'versterken start Entree' is gericht op de kennismaking en start van studenten binnen de Entreeopleiding. Er wordt ingezet op het in beeld brengen van de ondersteuningsvraag van de student en het maken van een plan van aanpak tijdens de kennismaking en plaatsing, om uitval na de start van de opleiding te voorkomen.
- In de overstap van mbo-1 naar mbo-2 zorgt een coördinator transfercoach ervoor dat de slb-er van de Entreeopleiding en de slb-er van de nieuwe mbo-2-opleiding voor een goede overdracht van de student zorgen. De coördinator monitort de overstap en de start van studenten op mbo-2 en zorgt in overleg met betrokken partijen voor een goede en warme overstap van elke student. Ketenpartners inclusief RMC zijn vanaf de start van de overgang betrokken, adviseren en denken mee als er sprake is van alternatieve trajecten.
- In de VSV-maatregel 'Havisten' is onder meer ingezet op het goed in beeld hebben van alle havisten die zonder diploma overstappen naar het mbo.
- De werkmakelaar (onderdeel van de maatregel 'monitoring van JiKP') ondersteunt een deel van de studenten uit de Entreeopleiding naar werk of bbl-opleiding op mbo-2, in overleg en in samenwerking met de slb-er. Het netwerk van de werkmakelaar helpt bij het vinden van een passende werkplek. Door een goede samenwerking met externe partners en LP/RMC en door het delen van relevante informatie wordt de kans op succes na uitstroom (behoud van werk of succesvolle afronding van bbl-opleiding) vergroot.
- In de aanpak van Route35 en het team mbo XP wordt actief ingezet op samenwerking met de slb-er en een warme overdracht met handelingsadviezen. Op die manier blijft de begeleiding aan de student ook na afsluiting van het traject bij Route35 of mbo XP doorlopen.
- In de aanpak van RMC voor jongeren in kwetsbare positie, maar ook in de aanpak voor oud-VSV-ers is meer aandacht gekomen voor de doorverwijzing en warme overdracht van de doelgroep naar de juiste instantie. Er is sprake van 'estafette-overdracht': er wordt pas losgelaten als de jongere door de nieuwe partij echt is opgepakt.

Wat vraagt extra aandacht

De inzet op een goede overstap en warme overdracht in de afgelopen periode en ook meer recent in de extra VSV-maatregelen, zijn stappen in de goede richting. Tegelijkertijd is er ruimte voor verdere groei. Op een aantal vlakken is het mogelijk om de overdracht en de doorlopende lijn te verbeteren. De ervaren meerwaarde van een goede overdracht, namelijk het in beeld krijgen van de student, lijkt nog niet op alle plekken in even grote mate aanwezig.

- Door de invoering van de Wet Toelatingsrecht hebben alle jongeren met een vo-diploma die zich voor 1 april aanmelden voor een mbo-opleiding in principe recht op toelating tot de opleiding van hun keuze. Verschillende betrokkenen geven aan dat jongeren als gevolg van het Toelatingsrecht 'anders binnenkomen'. Bij verschillende opleidingen is de kennismaking met de student echter minimaal. Hierdoor is er bij de start van de opleiding geen goed beeld van de student en zijn of haar eventuele begeleidings- of ondersteuningsbehoefte. Dit kan pas ná instroom worden gevormd. Om de kans op succesvolle afronding van de opleiding te vergroten, is het belangrijk om hier eerder, voorafgaand aan de start van een nieuw schooljaar, op in te zetten.
- Vanuit het onderwijs wordt aangegeven dat de kwaliteit van een warme overdracht niet altijd voldoende is. Zo ontbreken vaak handelingsadviezen waarmee de nieuwe opleiding bij de start mee aan de slag kan.
- Verschillende betrokkenen noemen het belang van doorlopende lijnen in de ondersteuning van jongeren. In het geval dat de ondersteuning van de ene partij over gaat naar de andere wordt gewezen op het belang van de eerder al genoemde 'estafette-overdrachten'. Daar is echter nog (lang) niet altijd sprake van. Het vraagt om vroegtijdige samenwerking van betrokken partners, zodat tijdig overleg en afstemming kan plaatsvinden over wat de jongere nodig heeft.
- Naast een goede en warme overdracht valt of staat het goed in beeld hebben van jongeren en de tijdige inzet van ondersteuning bij de signaleringsvaardigheden van betrokkenen in het primaire proces (slb-ers, mentoren). Nog te vaak wordt hulp erg laat ingeschakeld, waardoor de problematiek al is verergerd en de benodigde inspanningen groter zijn dan nodig was geweest bij eerdere inschakeling van hulp.

Impact volgens betrokkenen in uitvoering, management en beleid

De AVG wordt misbruikt om informatie niet te delen'. *'Maak meer gebruik van de informatie uit het DDD.'*

'Probleem is ook een goede manier van omgaan met de informatie: er is ervaring en kennis nodig om de informatie goed te kunnen interpreteren.'

'Het gesprek met de jongere is veel belangrijker. Achterhaal zijn verhaal.'

'Belangrijker dan goede informatieoverdracht, is de zorg mee te laten gaan in de overdracht: doorlopende begeleiding.'

'Zoek meer de samenwerking en benut de expertise van zorg om beter te kunnen signaleren.'

Aanknopingspunten voor het vsv-uitvoeringsprogramma 2020-2024

Van overgangsmoment naar transitieperiode
Het is duidelijk dat de overgang (van vo naar mbo, van mbo naar werk, van zorg naar onderwijs, etc.) voor sommige jongeren groot en lastig kan zijn. Maak van de overgang daarom geen moment, maar een transitieperiode. Zet in op een betere voorbereiding van de leerling op de overgang:

- door het versterken en intensiveren van LOB in het vo (onder andere door scholing van medewerkers in het vo in LOB-gesprekstechnieken en door leerlingen meer gebruik te laten maken van de mogelijkheden tot meelopen in het mbo of het volgen korte stages);
- door vroeg in het proces met de benodigde partners (vo, vso, pro, RMC, mbo) om tafel te zitten en afspraken te maken over samenwerking en overdracht. Dit vraagt van het vo om goede en vroegtijdige communicatie met het mbo in welke studenten dit nodig hebben en waarom.Het mbo kan meer gebruik te maken van de(ze) informatie in het doorstroomdossier. Om meer kennis en begrip voor elkaars 'werelden' te krijgen zouden voor docenten in het vo en mbo meeloopdagen of docentstages kunnen worden opgezet.

Op vergelijkbare wijze kan ook de overdracht tussen RMC en het mbo beter voor jongeren die als VSV-er weer gaan starten op het mbo. De uitval van (voormalige) VSV-ers in het mbo is nu erg hoog **meer cijfers 2.** Een betere overdracht met aandacht voor de ondersteuningsbehoefte van de student kan bijdragen aan het voorkomen van herhaalde uitval.

- door meer aandacht te hebben voor intake en kennismaking ('wat heb je nodig') en door het creëren van een overgangsperiode voorafgaand aan en bij de start in het mbo, met aandacht voor de relatie met de student. In deze periode wordt over een aantal weken toegewerkt naar wat het mbo van de jongere verwacht.

Door de Wet Toelatingsrecht meldt het merendeel van de studenten zich voor 1 april aan. Dat is ook zichtbaar in Intergrip. Gebruik deze periode (tussen 1 april en de zomervakantie) alvast om de student te leren kennen en om de student kennis te laten maken met zijn of haar nieuwe opleiding.

De overstap is al een thema binnen de maatregelen Versterken start Entree en Overstap niveau 1 - niveau 2. Beide zijn maatregelen die nog maar recentelijk zijn opgestart. Om duurzaam te veranderen is het belangrijk om deze maatregelen nog enige tijd te continueren. Tegelijkertijd is het creëren van een transitieperiode ook relevant voor groepen studenten op mbo-niveau 3 en 4. Het delen van de opgedane kennis en ervaringen met andere opleidingen/niveaus (en mbo-instellingen) zou daarom onderdeel van de aanpak in deze VSV-maatregelen moeten zijn.

Maak gebruik van overstapcoaches
Overstapcoaches (of: transfercoaches) kunnen een dubbele functie vervullen: het ondersteunen, vasthouden en toeleiden van jongeren in het maken van de overstap (individuele aanpak) én het doen van verbeteringen om van de overgang een transitieperiode te maken (systeem/procesgerichte aanpak). Daarvoor is het belangrijk om overstapcoaches ook met elkaar en met het onderwijs te verbinden (overleg, netwerkvorming, kennisdeling).

Overweeg om deze taken door medewerkers van Route 35 te laten uitvoeren. Zij kunnen als ‘derde’, onafhankelijke partij het goede gesprek voeren en samen met de jongere reflecteren op wat nodig is. Het sluit aan op de bestaande (succesvolle) aanpak binnen Route 35 (met nauwe relaties tussen Route 35 en de slb-ers) en de recentelijke uitbreiding in taken van Route 35 in de overstap van jongeren in kwetsbare positie. Bovendien zijn studenten voor wie de opleidingskeuze toch niet blijkt aan te sluiten op hun verwachtingen direct in beeld bij diegenen die de jongere kunnen begeleiden bij de vervolgstap: de medewerkers van Route 35.

Zet (verder) in op doorgaande leerroutes

Soepele overgangen en doorgaande leerroutes verkleinen de kans op uitval. Dat is de reden waarom in het (landelijke) programma Sterk beroepsonderwijs wordt ingezet op doorlopende leerroutes vmbo-mbo. Elke regio moet in 2020 doorlopende leerroutes vmbo-mbo aanbieden in meerdere sectoren, passend bij het regionale onderwijsaanbod. Hierbij kunnen jongeren vanuit vmbo-basis en -kader een mbo-2-opleiding afronden. Zet daarom in op de doorontwikkeling (verduurzaming, verankering) en verbreding van bestaande initiatieven waarin doorgaande leerroutes worden ontwikkeld en op het versterken van de samenwerkingsrelaties tussen vo en mbo.

Voor studenten voor wie de opleidingskeuze niet passend blijkt te zijn is een goed heroriëntatieprogramma nodig om doorlopende leerroutes te realiseren. Daarvoor zijn de diensten van Route 35 van grote meerwaarde (met een hoog rendement). Tegelijkertijd wordt geadviseerd om een langduriger heroriëntatieprogramma of maatwerkvoorziening te ontwikkelen voor studenten die dreigen uit te vallen. De inzet moet zijn om studenten niet tussentijds uit te schrijven, maar de student in de periode tot aan het nieuwe schooljaar een passend traject aan te bieden door gebruik te maken van het heroriëntatieprogramma. Zo blijft de student binnen het onderwijs en in beeld.

Zet in op RMC-trajectbegeleiding voor oud VSV-ers

De minister van OCW wil de komende jaren de terugkeer van VSV-ers naar school of werk verhogen. Daarom is het belangrijk om de trajectbegeleiding door RMC voor jongeren die al enige tijd zijn uitgevallen – de oud-VSV-ers – te continueren, zodat de onderbreking van de loopbaan van zo kort mogelijke duur is. De ervaringen met de geboden trajectbegeleiding zijn positief: door de laagdrempelige bereikbaarheid van de RMC-trajectbegeleiders lukt het goed om het contact met de jongeren in stand te houden en hen toe te leiden naar een passend vervolg, waar mogelijk onderwijs of werk. Binnen de aanpak zou de komende jaren verder ingezet kunnen worden op het omvormen van (reguliere) werkplekken van VSV-ers naar leerwerkplekken. Op deze manier kunnen jongeren een startkwalificatie behalen via een bbl-opleiding bij hun bestaande werkgever.

Betrek jongeren en ouders in de overstap

Er is discussie over het gebruiken van overdrachtsinformatie over een jongere bij een overgang: gebruik je de informatie of begint elke jongere met een ‘schone lei’. Belangrijk is dat de informatie goed geïnterpreteerd wordt. De sleutel ligt daarom in het betrekken van de jongeren en hun ouders bij de overstap. Ga het gesprek aan en maak meer gebruik van hun deskundigheid. Doe dat niet op individuele basis, maar maak dat de standaard aanpak en veranker dat in het (instellings)beleid.

THEMA 2: BASIS OP ORDE EN VERKNOPEN

De focus in de VSV-aanpak in de RMC-regio 35 ligt op preventie. Dat betekent dat de aanpak niet los kan worden gezien van de aanpak in en de organisatie van het primaire proces in de scholen en de onderwijsteams: VSV-aanpak en kwaliteitsbeleid grijpen ineen.

Context

In de afgelopen jaren is de uitval op mbo-niveau 1 binnen de RMC-regio gedaald: van 30,3% VSV in het schooljaar 2015-2016 naar 24,8% in 2017-2018. Op niveau 2, 3 en 4 is het niet gelukt VSV te laten dalen. Daar worden door betrokkenen verschillende redenen voor genoemd, waaronder een (ervaren) verzwaring van de studentenpopulatie.

Hoewel procentueel de uitval op mbo-niveau 1 – en in mindere mate niveau 2 – het grootst is, is bijna 60 procent van alle VSV-ers in de RMC-regio 35 afkomstig van mbo-niveau 3 en 4. Een nadere analyse op de cijfers laat zien dat het studenten uit meer dan 80 verschillende opleidingen betreft, vaak gaat het om enkele studenten per opleiding. De VSV-problematiek op niveau 3 en 4 is dus erg verdund over opleidingen, leerwegen en leerjaren. Dat maakt bestrijding van VSV lastig, maar laat direct het belang van de betrokkenheid en verantwoordelijkheid van de scholen en onderwijsteams zelf zien.

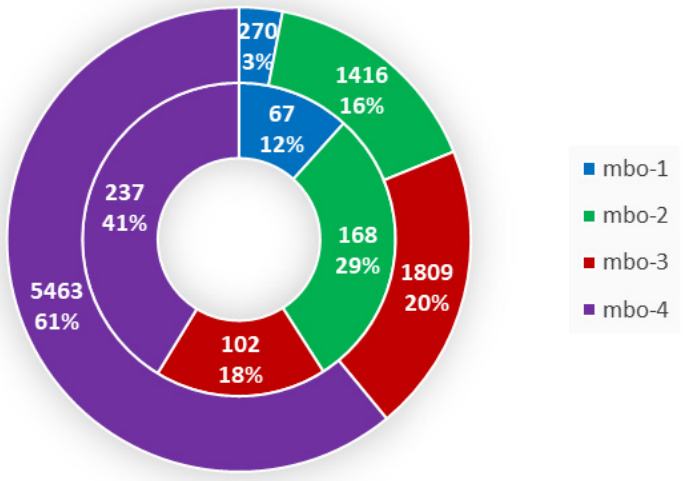

Figuur 1 – Aantal en aandeel studenten en VSV-ers in het mbo, RMC-regio 35.

Toelichting: buitenste ring is procentuele verdeling van studenten in het mbo over de niveaus in de RMC-regio 35. Binnenste ring is de verdeling van VSV-ers per niveau. Bron: bewerking RMC-Factsheet convenantjaar 2017-2018, RMC-regio 35.

Stappen in de goede richting

In het voorkomen en bestrijden van VSV staat het onderwijs niet alleen; daarbij is de hulp van partners nodig. In de huidige aanpak zie je dat binnen diverse VSV-maatregelen sterk wordt ingezet op ondersteuning van de student sámen met het onderwijs. Dat zie je op verschillende manieren terug:

Het professionaliseren en versterken van de slb-er vanuit de driehoek tussen student, slb-er en ondersteuning.
In de aanpak van Route35 en het mbo XP team is de visie en opdracht om de slb-er te versterken. Er wordt actief contact gehouden met de slb-er tijdens het traject dat de student volgt, en zij krijgen handelingsadviezen aangereikt. Maar het betekent ook dat de ondersteuning zelf gericht kan zijn op consultatie en begeleiding van de slb-ers, docenten of interventies gericht op zorgcoördinatoren. Een vergelijkbare ontwikkeling is zichtbaar binnen de maatregel versterking zorgstructuur VAVO, waarin één van de elementen in de aanpak gericht is op het verbeteren van de studiebegeleiding.

Het verbeteren van de begeleiding door slb-ers in de 'eerste lijn' en het belang van LOB krijgt ook de aandacht in de Kwaliteitsagenda's van de drie mbo-instellingen en het Koersplan van ROC Tilburg.

De nadruk op de verantwoordelijkheid van het onderwijs voor de student
Vanuit de visie dat de verantwoordelijkheid voor de student bij het onderwijs ligt, zijn de lange heroriëntatietrajecten na 2016-2017 gestopt. Deze trajecten zouden te veel de verantwoordelijkheid van de opleiding over hebben genomen. In het daarvoor in de plaats gekomen korter durende switchtraject is het behouden van contact met de school/opleiding daarom belangrijk.

Daarnaast is ook binnen de aanpak van de VAVO in het versterken van de zorgstructuur en binnen de werkwijze van Work2Learn aandacht voor de verantwoordelijkheid van het onderwijs ten aanzien van de begeleiding of ondersteuning aan de student. Binnen de VAVO is ingezet op een duidelijke rolverdeling; binnen Work2Learn blijft de thuisschool van de leerling betrokken en op de hoogte gehouden, zodat de school zich bewust blijft dat de leerling nog steeds 'van hen' is, ook al is die leerling niet meer op school aanwezig.

De aandacht voor een goed pedagogisch-didactisch klimaat
Binnen de maatregel Plus Entree – gericht op Entreestudenten met een bovengemiddelde behoefte aan structuur en begeleiding – ligt de focus in de aanpak op het bieden van een sterk pedagogisch en didactisch klimaat om de student zijn Entreediploma te laten behalen. Ook is benoemd dat de noodzaak van een goede pedagogische aanpak op niveau 2 steeds meer wordt gevoeld. Daarnaast richten de projecten van het mbo XP team zich (ook) op het verbeteren van het pedagogische en didactische klimaat binnen de school door een integrale, op preventie gerichte aanpak met de ketenpartners buiten de school.

Wat vraagt extra aandacht

Verbetering in de aanpak is mogelijk langs twee lijnen: het verder vergroten van de samenwerking tussen onderwijs en ondersteuning in de driehoek student-slb-ondersteuning en het verbeteren van de pedagogisch-didactische aanpak in de opleidingsteams zelf.

Vergroten samenwerking in driehoek student-slb-ondersteuning
Het bewustzijn van het belang van verantwoordelijkheid en nauwe betrokkenheid van het onderwijs, de slb-er, is duidelijk aanwezig bij de bij de VSV-aanpak betrokken medewerkers. Op het niveau van de opleidingen lijkt dat bewustzijn nog niet altijd even groot te zijn. In de interviews is in dat opzicht bijvoorbeeld gesproken over het 'droppen' van studenten bij een traject, om zo een 'stoorzender' de klas uit te krijgen.

De mate van samenwerking en de kwaliteit van samenwerking in de individuele begeleiding rondom de jongere verschilt per opleiding. Hierin is dan ook ruimte voor verdere groei. In de interviews en tijdens de reflectiebijeenkomsten is erop gewezen dat een eerste stap is om de zichtbaarheid van het aanbod van maatregelen en trajecten verder te vergroten. De (huidige) aanwezigheid van mbo XP bij ZAT-overleg of studiedagen is positief, maar de bekendheid van het aanbod bij studenten en slb-ers kan beter.

Pedagogisch didactische aanpak

In het verlengde geldt dat ook het belang dat gehecht wordt aan de kwaliteit van de begeleiding en het onderwijs (pedagogisch-didactische aanpak) in het voorkomen van VSV wisselt. In de Entreeopleidingen is al veel aandacht voor een goede pedagogische aanpak. Dat is inherent aan de opleiding, maar daar is nog extra aandacht voor binnen de maatregel Plus Entree.

Eerder zagen we dat VSV op niveau 3 en 4 op het niveau van de losse opleidingsteams weliswaar weinig voorkomt, maar dat het opgeteld toch om een groot aantal gaat. Wat een ‘incident’ is op het niveau van het opleidingsteam, is een probleem voor de hele instelling of RMC-regio.

Hoewel ook op de hogere mbo-niveaus jongeren met een verhoogd risico op uitval zitten (waar een individuele, op de jongere gerichte aanpak nodig is), moet de oplossing toch vooral gezocht worden in de kwaliteit van het onderwijs. Eén van de elementen daarin is een meer pedagogische benadering of aanpak. In de reflectiebijeenkomsten is daar door de aanwezigen – waaronder jongeren zelf – ook aan gerefereerd.

Wat zeggen de jongeren?

Jongeren geven aan dat zij een begeleider (dit kan een externe begeleider zijn, maar ook de eigen slb-er) zoeken die betrokkenheid toont en niet loslaat als de jongere niet direct ‘meewerkt’. Het opbouwen van vertrouwen kost tijd en ontstaat door interesse te blijven tonen. Vertrouwen is de basis voor verdere ondersteuning.

In de begeleiding moet ‘het gesprek’ centraal staan. Neem de tijd en laat de jongere zelf reflecteren op zijn gedrag. Geef hem de kans zijn eigen ontwikkelproces door te maken.

Impact volgens betrokkenen in uitvoering, management en beleid

'Een jongere heeft baat bij een goede relatie met de persoon die hem kan bewegen op onderzoek uit te gaan. Op die manier kunnen inzichten worden gegeven die anders niet in de scoop van de jongere opkomen.'

'Organiseer de ondersteuning dichter bij de opleiding. Vergroot de zichtbaarheid en bekendheid en trek nog meer samen op.'

'Zorg dat er aan de start van de schoolloopbaan een voorlichting is voor ouders en jongeren over de beschikbare ondersteuningsinstrumenten.'

'Werk in de eerste periode vooral aan een goede relatie met de student en werk langzaam toe naar de gevraagde zelfstandigheid en het gewenste gedrag. Reken de student daar niet meteen op af.'

Aanknopingspunten voor het vsv-uitvoeringsprogramma 2020-2024

De VSV-aanpak, passend onderwijs en de kwaliteit van onderwijs (kwaliteitsagenda's) raken steeds meer met elkaar verweven. Ze vormen de basis voor kwalitatief goed onderwijs en goede begeleiding. Dat rechtvaardigt een herijking van de VSV-overlegstructuren, waarbij VSV in een bredere context wordt geplaatst en actief wordt verbonden met het verwante, bredere beleid binnen het vo (ondersteuningsplan van het swv) en mbo (kwaliteitsagenda's van alle mbo-instellingen, teamplannen). Heb daarbij aandacht voor:

Passend werk

Naast het onderwijs zelf, hebben ook werkgevers een verantwoordelijkheid voor passende ondersteuning van studenten, zowel tijdens stage als in de overgang naar werk. Betrek daarom ook werkgevers actief bij het realiseren van passend werk. Maak het een punt van aandacht binnen de bestaande overlegstructuren die opleidingen/scholen hebben met werkgevers en verbind dit met de reeds aanwezige kennis en expertise en het bestaande bedrijvennetwerk van de werkmakelaar en van de gemeenten in de RMC-regio.

Versterking van onderwijsteams

Het vergroten van de kwaliteit van onderwijs start bij de onderwijsteams. Verbind de aanpak VSV daarom met de aanpak en plannen van de onderwijsteams. Of andersom: zorg voor meer bewustwording en verbinding van de aanpak VSV bij de teams.

Dat start door het uitvoeringsprogramma VSV in de teams te verspreiden en bij voorkeur ook te presenteren en door regelmatig aan te sluiten bij overleg in de teams (ook bij teams op mbo-niveau 3 en 4).

Verbreed de samenwerking met gemeente en hulpverlening rondom JiKP naar de hogere niveaus

Ook op mbo-niveau 3 en 4 zitten jongeren met grote ondersteuningsvragen die kwetsbaar zijn voor uitval. Dat is in de regio zelf ook al geconstateerd, onder meer door een groeiend aantal studenten dat uitvalt vanwege sociaal-emotionele problematiek. Het verbinden van de VSV-aanpak met passend onderwijs en kwaliteitsagenda's betekent ook dat de samenwerking rondom JiKP verbreed zou moeten worden naar álle jongeren die minder zelfredzaam zijn, ongeacht hun onderwijsniveau.

Op een meer praktisch, uitvoerend niveau is het belangrijk om:

Het ondersteuningsaanbod meer en beter onder de aandacht te brengen van zowel jongeren, hun ouders als de slb-ers van de opleidingen. Bijvoorbeeld door het aanbod ín de klassen te presenteren door de medewerkers van de verschillende trajecten (VSV-maatregelen) zelf. Minstens één keer per jaar, maar liever nog eens extra. Ook op ouderavonden zou voorlichting gegeven kunnen worden over het aanbod.

Daarnaast kan nagegaan worden in hoeverre het mogelijk is om de ondersteuning op een beter zichtbare, centrale plek binnen de school te positioneren, dichter bij de opleidingen. Bijvoorbeeld door vaste aanwezigheid (op bepaalde dagdelen) van medewerkers van Route 35 op de verschillende locaties. MBO XP doet dit al en de ervaringen zijn positief.

De pedagogisch-didactische vaardigheden van docenten en slb-ers verder te vergroten. Dat is al inzet vanuit de kwaliteitsagenda's van de verschillende instellingen, maar zou uitgebouwd kunnen worden door daar in de aanpak binnen Route 35 en MBO XP een speerpunt van te maken. De huidige inzet en ervaren meerwaarde van deze medewerkers in het versterken van de slb-er kan verbreed worden door de focus ook te leggen op het vergroten van de pedagogisch-didactische vaardigheden van slb-ers. Het sluit aan bij de belangrijkste wens van jongeren in het hebben van een betrokken begeleider die zij vertrouwen.

THEMA 3: AANDACHT VOOR MAATWERK

'Maatwerk' is volgens de betrokken die in dit onderzoek gesproken zijn een belangrijke sleutel in het voorkomen van VSV. Om die reden is er in het huidige uitvoeringsprogramma VSV al op diverse plekken aandacht voor het realiseren van een aanpak op maat. Maar wat wordt daar dan precies mee bedoeld?

Context

Op basis van de gesprekken met betrokkenen en de reflectiebijeenkomsten kunnen we vier vormen van maatwerk onderscheiden:

Maatwerk binnen de bestaande (onderwijs)setting

Met deze vorm van maatwerk wordt gedoeld op het vermogen van opleidingen om de student (in plaats van het systeem) centraal te stellen in de aanpak. Bijvoorbeeld door een student die van opleiding wil gaan switchen de mogelijkheid te bieden om stage te lopen in de richting van zijn nieuwe opleiding. Of door een student meer tijd te geven om de opleiding af te ronden dan de beoogde opleidingsduur. Tot 2016-2017 werden VSV-middelen ook ingezet voor een onderwijstraject op maat voor de groep tienermoeders die door hun specifieke situatie niet konden deelnemen aan het reguliere onderwijsprogramma in de Entreeopleiding.

Maatwerk in erkenning van buitenschools leren door het onderwijs

Dit type maatwerk omvat de mogelijkheid om trajecten, modules of andere 'eenheden' buiten het onderwijs te volgen en waarvan het geleerde door het onderwijs wordt erkend, zodat het van meerwaarde is als de student op een later moment (weer) instroomt in het onderwijs. Dit komt nu nog weinig voor, maar in theorie gaat het bijvoorbeeld om via praktijkleren (praktijkverklaring), mbo-certificaten of 'open badges' **lees meer** ervaring op te doen die door het onderwijs wordt erkend. Deze vorm van maatwerk sluit aan bij de ambitie 'Leren doe je overal' van de Tilburgse Lokale Educatieve Agenda **lees meer.**

Maatwerk in de vorm van aparte trajecten

Een derde vorm van maatwerk vormen aparte trajecten voor studenten voor wie het bestaande onderwijsaanbod niet aansluit op de behoefte van de student. Betrokkenen wijzen bijvoorbeeld op (gewenste) voortrajecten voorafgaand aan instroom in de Entreeopleiding of het Work2Learn traject voor studenten voor wie onderwijs (tijdelijk) echt niet haalbaar is en die via een praktisch traject worden teruggeleid naar onderwijs (of werk).

Maatwerk in voorzieningen

Tot slot onderscheiden we maatwerk dat vorm krijgt door binnen bestaande voorzieningen, waaronder de huidige VSV-maatregelen, voor een aanpak te kiezen die aansluit bij wat de student nodig heeft.

Stappen in de goede richting

Uit de gesprekken komt een grote roep om meer maatwerk naar voren. Toch wordt in de huidige (VSV-) aanpak ook al wel de ruimte opgezocht om individuele trajecten mogelijk te maken.

- De huidige inzet uit zich voornamelijk door maatwerk te bieden in de inzet van voorzieningen, zoals de inzet op maat van het mbo expertiseteam (waar ondersteuning bijvoorbeeld ook in de thuissituatie kan plaatsvinden) **meer weten 1** of de invulling van de Work2Learn-trajecten. Ook de aanpak van de werkmakelaar is zo veel mogelijk op maat om aan te sluiten bij de vraag van de student.
- Daarnaast zijn er ook enkele voorbeelden van maatwerk in de vorm van aparte trajecten, waaronder Work2Learn. Ook de samenwerking tussen de Entreeopleiding van Rooi Pannen en Prins Heerlijk en Sarban voor jongeren met een beperking is een goed voorbeeld van maatwerk in de vorm van een apart traject.
- Met name binnen de Entreeopleiding zijn goede voorbeelden van maatwerk binnen de bestaande onderwijssetting zichtbaar. Bij de Entreeopleiding van ROC Tilburg wordt maatwerk geboden aan tienermoeders. Omdat het maar een klein aantal betreft, is de insteek die van een individuele aanpak op maat. Ook krijgen nieuwkomers in de Entreeopleiding een half jaar extra de tijd om hun opleiding succesvol af te ronden.

Wat vraagt extra aandacht

In de knelpunten die betrokkenen ervaren om VSV verder te laten dalen, is het nog onvoldoende realiseren van maatwerk een veelgenoemd punt.

Binnen de *bestaande onderwijssetting* zou volgens betrokkenen meer dan nu het geval is studentgericht en dynamisch gewerkt kunnen worden.

- Binnen de Entreeopleiding door nog meer en beter te differentiëren tussen studenten die naar arbeid uitstromen en studenten met een extra ondersteuningsbehoefte die doorstromen naar mbo-2. Op dit punt biedt doorontwikkeling in de aanpak van de VSV-maatregel overstap niveau 1 – niveau 2 in combinatie met een vroegtijdige en langdurige betrokkenheid van de werkmakelaar kansen.
- Door verschillende betrokkenen, ook in de reflectiebijeenkomsten, is de wens geuit dat scholen meer maatwerk zouden kunnen toepassen aan de ‘hoger’ opgeleide vo-leerlingen zonder diploma; waaronder leerlingen die gedurende hun schoolloopbaan zijn afgestroomd. Hoewel de Entreeopleiding de gangbare route is, wordt door betrokkenen aangegeven dat dit niet zelden leidt tot een ‘bore out’ van de student, het verlies aan motivatie en daarmee een vergrote kans op VSV.
- Diverse betrokkenen geven aan flexibele instroommogelijkheden in het mbo te missen. Ook alternatieve maatwerktrajecten om de periode naar een nieuw schooljaar te overbruggen ontbreken, waardoor de aanpak niet sluitend is.
- Voor studenten die na een switchtraject terugkeren naar het onderwijs en het schooljaar moeten overbruggen voor hun nieuwe opleiding start, is de ervaring dat opleidingen heel lastig buiten het vaste kader kunnen denken in wat zij voor de student kunnen betekenen. Betrokkenen geven aan dat het bieden van maatwerk voor deze studenten een extra taak bij het opleidingsteam neerlegt waar doorgaans geen ruimte voor is.

- Binnen het vo zijn scholen volgens het RMC nog te vaak handelingsverlegen; het lukt nog onvoldoende om maatwerk te realiseren voor jongeren die dat nodig hebben. Dat betekent niet dat scholen niet bereidwillig zijn! Bij de VAVO ziet men een deel van deze leerlingen terug, terwijl dat volgens hen niet altijd het best passende alternatief is.

Buitenschools leren en de erkenning daarvan is nog niet gebruikelijk, maar door diverse betrokkenen wel als één van de oplossingsrichtingen genoemd in het voorkomen van VSV.

- In de regio start men op korte termijn met een pilot praktijkleren.
- Voor nieuwkomers is de wens uitgesproken om vrijstellingen te bieden binnen de Entreeopleiding op basis van modules die zij binnen de Toekomstacademie **lees meer** hebben gevolgd.

Met name in de Entreeopleiding is de wens om meer maatwerk te realiseren in de vorm van aparte trajecten.

- Betrokkenen noemen dat het rendement van de Entreeopleiding vergroot kan worden door bepaalde (kwetsbare) jongeren een voortraject aan te bieden gericht op het vergroten van de school- leer- en sociale vaardigheden van de student met als doel om in de Entree een betere start te kunnen maken. Ook een voortraject gericht op studenten met een grote taalachterstand is nodig volgens betrokkenen.
- Daarnaast wordt door RMC een aanbod/traject op maat voor hoogbegaafde thuiszitters gemist. De subsidie voor hoogbegaafde leerlingen in het vo wordt vooral ingezet binnen het vo, in scholing en daarmee in het voorkomen van thuiszitters. Een goed en passend aanbod op maat – met focus op terugkeer naar onderwijs – voor de groep leerlingen die desondanks thuiszit ontbreekt echter. In de eerste reflectiebijeenkomst is daaraan toegevoegd dat de toeleiding naar een dergelijk traject ook veel aandacht nodig heeft.

Impact volgens betrokkenen in uitvoering, management en beleid

Voor verschillende type ondersteuningsbehoeften (o.a. 'leerstijl' gerelateerd, multiproblematiek, studiekeuze) en op vele vlakken (tijd, programma, begeleiding, examinering, start- en instapmomenten) is behoefte aan meer maatwerk, vooral binnen de onderwijssetting zelf. Hou studenten bij het onderwijs betrokken!

'Het hele onderwijsstelsel moet op de schop.'

'Start met een breed eerste jaar in het mbo, om de student een keuze te laten maken die past bij zijn wensen en kwaliteiten.'

'Zorg dat je jongeren in beeld en bij het onderwijs betrokken houdt. Organiseer de zorg voor jongeren met een ondersteuningsvraag dicht bij de school en laat niet los'. 'Ontwikkel voor jongeren die meer gebaat en gemotiveerd zijn voor meer praktijkgericht leren meer hybride vormen van leren, maar wel schoolnabij georganiseerd.'

'Organiseer opvang in de overbrugging naar een nieuw schooljaar met aandacht voor studiekeuze, algemene vaardigheden en het deels al kunnen volgen van vakken/keuzedelen.'

Aanknopingspunten voor het vsv-uitvoeringsprogramma 2020-2024

De vraag naar meer maatwerk uit zich vooral in de vorm van aparte trajecten en voorzieningen: maatwerk buiten de 'mainstream'. De discussie is in hoeverre het onderwijs zelf meer inclusief en onderwijsnabij in staat is tot het realiseren van meer maatwerk. Wat kan binnen de reguliere kaders en hoe kan de ruimte benut worden die zo ontstaat? Om die reden is het advies om klein te beginnen en van daaruit uit te bouwen. Belangrijk is om hier als onderwijs en gemeentelijke diensten (RMC, W&I, participatie) samen in op te trekken. Afhankelijk van de doelgroep (jongeren in kwetsbare positie of breder, wel of niet meer in onderwijs) ligt het eigenaarschap in de ontwikkeling van dergelijke initiatieven meer bij het onderwijs of juist meer bij de gemeenten.

Start innovatieve pilots

Pilots waarin maatwerk binnen het onderwijs of onderwijsnabij maatwerk wordt vormgegeven. Waar het reguliere programma wordt verbonden met het 'speciale', het traject op maat. Dit vraagt om flexibiliteit bij de betrokken partners en de durf om buiten de directe eigen taak en rol te kijken.

Betrek daar nadrukkelijker de arbeidsmarkt bij

De vraag naar maatwerk concentreert zich op jongeren voor wie het huidige onderwijs niet passend is en die gebaat zijn bij een meer praktijkgerichte aanpak. Om die reden is het belangrijk om in de ontwikkeling van initiatieven en pilots nadrukkelijk ook werkgevers (bijvoorbeeld via het Werkgevers Service Punt) te betrekken.

Zet in op kennisdeling
Goede initiatieven en elementen in de bestaande VSV-aanpak waarin maatwerk wordt geleverd voor de student (bijvoorbeeld elementen uit de aanpak binnen Work2Learn en mbo XP) vragen om verbreding en verspreiding, zowel binnen het vo als het mbo. Dat geldt ook voor pilots die nu of in de toekomst starten (waaronder de pilot praktijkleren).

Zorg binnen deze initiatieven daarom voor netwerkvorming en het actief delen van kennis en ervaringen, bijvoorbeeld in lerende netwerken, waar betrokkenen uit vo en mbo aansluiten. Op deze manier ontstaat de mogelijkheid om anderen (opleidingen, scholen, instellingen) te laten profiteren van de opgedane ervaringen. Ook kan daarmee de versnippering aan trajecten (de diversiteit aan trajecten met vergelijkbare doelstellingen) verminderd kan worden.

Sluit aan op het niveau van de student
Voor afgestroomde vo-leerlingen zonder diploma is het wenselijk om beter aan te sluiten op het potentiële niveau van de student om zo de student gemotiveerd te houden voor onderwijs. In plaats van de Entreeopleiding, zal soms een hoger instroomniveau beter passen. Zorg dat er beter en regelmatiger gebruik wordt gemaakt van de mogelijkheid om via een capaciteitentest ervoor te zorgen dat de student instroomt op het juiste, passende opleidingsniveau.

Ontwikkel een maatwerkvoorziening voor studenten die stoppen met hun opleiding
Naast de ontwikkeling van (kleinschalige) initiatieven is maatwerk nodig om goede (studiekeuze) ondersteuning te kunnen bieden, dicht bij het onderwijs gepositioneerd. De huidige mogelijkheden daartoe (binnen bijvoorbeeld Work2Learn, MBO XP, Route 35) leveren goede resultaten op en zouden gecontinueerd moeten worden.

Het eerdergenoemde knelpunt in het ontbreken van flexibele instroom is deels op te vangen door het vormgeven van een maatwerkvoorziening waarin studenten die zijn uitgevallen en door DUO geoormerkt zijn als dreigende VSV-er, in de overbrugging naar een nieuw schooljaar een programma op maat krijgen aangeboden. Met een dergelijke voorziening kun je studenten bij het onderwijs betrokken houden en dat maakt de aanpak (meer) sluitend. Om meer VSV-ers terug te leiden naar school (een van de doelen voor de periode 2020-2024), zou overwogen moeten worden om ook bepaalde oud-VSV-ers toegang bieden tot deze voorziening. Het wordt dan eenvoudiger om de door RMC bereikte VSV-ers ‘warm te houden’ voor onderwijs tot de start van een nieuw schooljaar.

Belangrijke elementen in een dergelijke voorziening zijn het (kunnen) opdoen van praktijkervaringen, het bijspijkeren of vast kunnen behalen van algemene vakken en de ontwikkeling van studie- en burgerschapsvaardigheden. Een dergelijke voorziening kan gecombineerd of geïntegreerd worden met een (langduriger) heroriëntatietraject waar – indien nodig – veel tijd en ruimte is voor het ontwikkelen van een goede en toekomstbestendige studiekeuze. De huidige switchtrajecten bieden daar voor een deel van de studenten te weinig ruimte in. In de ontwikkeling van een dergelijke voorziening zouden ook werkgevers (bijvoorbeeld via het Werkgevers Service Punt) als partner betrokken moeten worden. Onder andere voor het maken van afspraken over werkervaringsplekken/banen, die idealiter gekoppeld kunnen worden aan het volgen van een BBL-opleiding in de toekomst.

THEMA 4: NAAR EEN INTEGRALE AANPAK

Interdisciplinaire samenwerking en een integrale aanpak zijn sleutelwoorden in het gemeentelijk sociaal en jeugdbeleid. Men heeft het onder andere over ‘het kind centraal stellen’, ‘één vast aanspreekpunt’, ‘samenwerking en gedeelde verantwoordelijkheid’, ‘levensloopgerichte en samenhangende ondersteuning’, ‘doen wat nodig is’ en ‘ontschotting en ontkokering’.
Lees meer 1, lees meer 2, lees meer 3.

Het ontwikkelen van een integrale aanpak, of in ieder geval voor een goede afstemming en samenwerking met externe (keten)partners, loopt als een rode draad door de VSV-maatregelen. Daarmee wordt uitwerking gegeven aan het belang dat in het VSV-beleid wordt gehecht aan samenwerking met partijen uit arbeid en zorg.

Context

Partijen ervaren een toenemend belang van het neerzetten van een goede integrale aanpak en van interdisciplinaire samenwerking, omdat zij een verzwaring ervaren in de complexiteit van de problematiek waarmee de doelgroep te maken heeft: op meerdere leefgebieden en (steeds) heftiger. Dat maakt dat studentgebonden problematiek de schoolloopbaan blijft beïnvloeden zolang daar geen ondersteuning op plaatsvindt. Bovendien kan deze problematiek ook nadelige gevolgen hebben voor de rest van de klas (o.a. klassenmanagement) en daarmee voor het onderwijsrendement van de opleiding.

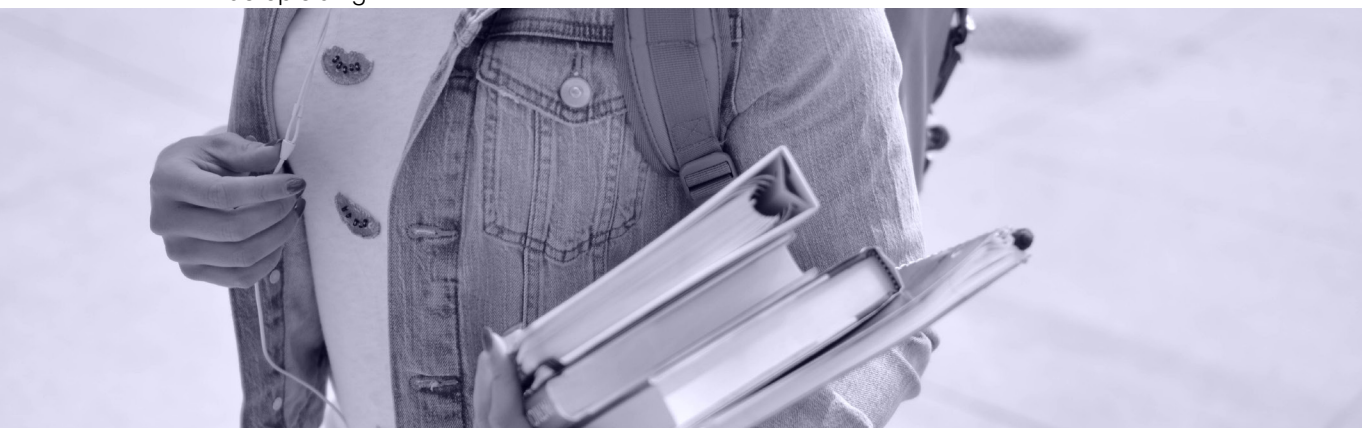

Een integrale aanpak is in het VSV-beleid dus met name gericht op studenten met (complexere) ondersteuningsvragen. Naast de doelgroep jongeren in kwetsbare positie, gaat het ook om jongeren op hogere niveaus in het vo en mbo met complexe problematiek.

Goede en vroegtijdige samenwerking tussen zorg en onderwijs kan (verdere verzwaring van) problematiek voorkomen, met als gevolg een grotere kans op het succesvol afronden van de opleiding. Bijkomend voordeel is dat een goede samenwerking tussen partners van onderwijs en zorg kan bijdragen aan de acceptatie van ondersteuning van jongeren en zijn of haar ouders: *‘elke ouder wil dat zijn kind een diploma haalt en vanuit dat oogpunt is het veel makkelijker om de jongere en zijn ouders mee te krijgen in ondersteuning (bv. door jeugdhulp)’*. Dat geldt ook andersom. Zo wordt door het team oud-VSV aangegeven dat de enige manier om jongeren bij je te houden is ze een goed en passend aanbod doen.

Wat en met wie

In de gesprekken en reflectiebijeenkomsten is het thema van samenwerking en integraal werken veelvuldig benoemd. Afhankelijk van de VSV-maatregel of doelgroep waarop het gesprek betrekking had, zijn verschillende elementen in de aanpak benoemd, met verschillende relevante partners.

- Voor studenten binnen het onderwijs met problematiek op meerdere leefgebieden is met name interdisciplinaire samenwerking met partijen uit het zorgdomein/ hulpverlening relevant: R-Newt (jongerenwerk), IMW, SterkHuis. Voor een kleinere groep jongeren met zeer complexe multi-problematiek – zoals voor een deel van de jongeren binnen Track013 – is ook samenwerking gewenst met (specialistische) GGZ.
- Voor jongeren in de Entreeopleiding is – naast eventuele samenwerking met partijen uit zorg – ook een goede samenwerking, afstemming en overdracht nodig met gemeente (RMC, W&I) en met het bedrijfsleven voor goede stage- en werkplekken.
- Voor RMC en Leerplicht ligt de focus in de aanpak op samen optrekken en afstemmen met of warm overdragen aan andere gemeentelijke diensten of partijen, zoals W&I, WMO, het Jongerenpunt en schuldhulpverlening. Tegelijkertijd is ook samenwerking nodig met jongerenwerkers en diverse zorgverleners.

Stappen in de goede richting

De aandacht voor integraal werken en de samenwerking tussen zorg en onderwijs is groter geworden. In 2019 zijn VSV-middelen verstrekt aan drie extra VSV-maatregelen (Track013, versterken zorgstructuur VAVO en versterken start Entree) om de samenwerking tussen zorg en onderwijs te versterken. Ook de samenwerking tussen partijen is in de afgelopen jaren gemiddeld genomen sterker geworden:

- Er is een positieve ontwikkeling in de interdisciplinaire samenwerking tussen onderwijs en leerplicht (genoemd door betrokkenen van Switch): goede afspraken tussen onderwijs, ondersteuning (Route35) en Leerplicht/RMC in wie wat doet en een warme overdracht tussen de partijen.
- Goede samenwerking en intensieve contacten binnen diverse maatregelen, zoals bij Work2Learn (tussen jobcoach, Track013 en Route35), in de aanpak rondom schoolverzuim (tussen RMC/ Leerplicht, SMW, jeugdarts en slb-er) of in de samenwerking tussen RMC, netwerkpartners en scholen voor de doelgroep oud-VSV.
- Een positieve ontwikkeling in de bereidheid van partijen om samen op te trekken en het belang van de jongere voorop te stellen. Dat zie je bijvoorbeeld terug bij de samenwerking in het mbo expertiseprogramma, maar ook in de samenwerking tussen RMC/Leerplicht met het onderwijs en binnen gemeentelijke diensten. ‘Middelen zijn nog steeds gescheiden, maar er wordt op ingezet dat het kind daar geen last van heeft’ (teamleider RMC). Op dit punt wordt ook aangegeven dat het belangrijk is om elkaar te versterken, in plaats van elke partij zijn eigen initiatieven te laten ontplooien.
- Korte lijnen tussen partijen: men kent elkaar, weet ’waar je van bent’ en wat je voor elkaar kan betekenen en legt makkelijk contact.
- Leerplicht is de afgelopen jaren vanuit een andere visie gaan werken: minder als strenge handhaver en meer vanuit ‘de bedoeling’. Dit is onder andere de samenwerking binnen Work2Learn ten goede gekomen.

Wat vraagt extra aandacht

Ondanks dat er een stijgende lijn zit in de afstemming en samenwerking binnen diverse maatregelen, noemen (dezelfde) betrokkenen ook dat de samenwerking nog beter kan en dat voor een echte integrale en sluitende aanpak meer nodig is.

- Lastig is dat de verschillende belangen van elke partij een rol blijven spelen in de samenwerking. Het commitment op uitvoeringsniveau is groot, maar bestuurlijk blijven schotten bestaan, waardoor de aanpak verkokerd blijft. ‘Je bent nog te veel afhankelijk van mensen die hun nek willen uitsteken’. Wel wordt geprobeerd om deze signalen op de juiste tafels ter sprake te brengen.
- Regelgeving belemmert. Zo is binnen Track013 de ervaring dat bepaalde ondersteuning voor bijna alle leerlingen nodig is. Toch moet voor elke leerling een individuele beschikking worden aangevraagd.
- In het toeleiden van studenten naar de passende plek kan nog veel meer multidisciplinair en integraal worden opgetrokken, juist omdat de oplossing vaak in meerdere levensdomeinen tegelijkertijd ligt. Het is belangrijk om te zoeken naar oplossingen waarin jongeren niet met hun opleiding hoeven te stoppen.
- Diverse betrokkenen ervaren knelpunten in de samenwerking met jeugdhulp: in de betrokkenheid bij het realiseren van een gezamenlijke aanpak, in de snelheid van handelen (wachtlijsten, ook bij de Toegang en bij WMO), in het hebben van één aanspreekpunt. Ook samenwerking met de Toegang en de wijkteams is volgens betrokkenen niet optimaal, omdat zij het traject ‘over doen’ in plaats van hierin samen op te trekken (bijvoorbeeld met betrokkenen vanuit mbo XP). Dit vergroot de kans op afhaken bij jongeren die zich met veel moeite hebben opengesteld voor begeleiding.
- Privacywetgeving belemmert het delen van informatie. Dat maakt samenwerking lastiger.
- Verschillende type regio’s (bv. RMC-regio, jeugdregio) lopen niet gelijk. Daardoor lukt het niet om volledig aan te sluiten op ander beleid. Met name leerlingen uit het vso hebben daar last van, omdat zij uit verschillende regio’s komen en gaan (wat betreft school en zorg).

Wat zeggen de jongeren?

Een aantal jongeren gaf aan dat zij het fijn vonden dat ook de ouders in de ondersteuning werden betrokken. Niet om zich te kunnen ‘bemoeien’ met de ondersteuning gericht op de jongere zelf, maar als onderdeel in een integrale aanpak waarin ook de ondersteuningsvraag of handelingsverlegenheid van de ouders werd meegenomen.

Impact volgens betrokkenen in uitvoering, management en beleid

Voor een goede samenwerking tussen partijen en een integrale aanpak moet aan meerdere knoppen tegelijk gedraaid worden: in hoe je het praktisch organiseert en wanneer, in hoe je het bestuurlijk en financieel afstemt en in welke partijen je betrekt in de aanpak en waarom.

'Geef de jongere zelf een actieve rol in zijn eigen traject. Maak hem medeverantwoordelijk in de aanpak.'

'Betrek ouders in de aanpak, want het zijn vaak belangrijke mensen in de leefwereld van de jongere'. 'Ook voor 18+.'

'Maak samenwerking structureler; samenwerking vanaf de voordeur, niet pas beginnen als er een probleem is'. 'Organiseer meer structuur in de samenwerking, bijvoorbeeld door vaste en breed samengestelde 'basisteams' op scholen.'

'Zorg voor iemand die bij de jongere blijft (vasthouder) en mee gaat naar de volgende stap (toeleider)'. 'Een lifecoach die bij de jongere blijft.'

'Integrale samenwerking vraagt om ontschotting bij gemeenten en om bestuurlijke afspraken en 'rugdekking'.

'De rolverdeling is vaak onduidelijk, zorg daarom voor casusregie en maak duidelijke afspraken met een duidelijke taakverdeling tussen onderwijs en zorg. Maar wel vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid.'

Aanknopingspunten voor het vsv-uitvoeringsprogramma 2020-2024

Maak het uitvoerend niveau het startpunt

Op het uitvoerend niveau lukt het partijen al vrij goed om samen te werken rondom de jongere. Er zijn daar minder problemen in het spreken van dezelfde taal of het leggen van verbindingen dan op bestuurlijk niveau en beleidsniveau. Dat is bijvoorbeeld zichtbaar in de trajecten uitgevoerd door het mbo expertiseteam en Route 35. En die interdisciplinaire samenwerking op uitvoeringsniveau werkt: zowel de begeleiding door medewerkers van het mbo XP team als de begeleiding door medewerkers van Route 35 heeft een hoog rendement (weinig VSV).

Omdat samenwerking op uitvoerend niveau het meest kansrijk is, zou de focus daarom moeten liggen op het verder versterken van de samenwerking op uitvoerend niveau. Organiseer daarvoor de (structurele) ontmoeting tussen betrokken partijen. Maak tegelijkertijd de samenwerking op bestuurlijk en beleidsniveau opnieuw tot doel.

Van ad-hoc naar geïntegreerd

Samenwerking is nu vaak nog casus-gedreven. Een meer geïntegreerde aanpak is gebaat bij meer structurele en vroegtijdige samenwerking. Probeer binnen de VSV-maatregelen daarom aan de voorkant al de samenwerking te zoeken. Dat kan op meerdere manieren tegelijkertijd:

- door partners standaard te betrekken bij de intake van bepaalde studenten, bijvoorbeeld door medewerkers van mbo XP een rol te geven in de intake. Om te bepalen bij welke studenten deze betrokkenheid wenselijk is kan gebruik gemaakt worden van informatie die vanuit het vo in Intergrip wordt gezet.
- door de ontwikkeling van een mbo-jeugdteam binnen de mbo-instellingen .
- door een gezamenlijke aanpak binnen Track013. Track013 is pas een aantal maanden geleden gestart met de ontwikkeling van een integrale aanpak tussen zorg en onderwijs. Om een effectieve aanpak te ontwikkelen is het noodzakelijk om deze maatregel te continueren in het uitvoeringsprogramma 2020-2024.

THEMA 5: JONGEREN IN KWETSBARE POSITIE

In de afgelopen jaren is de inzet van het VSV-beleid verbreed naar alle kwetsbare jongeren zonder startkwalificatie tot 23 jaar. De aanpak is gericht om al deze jongeren in beeld te hebben en te houden en om hen – waar nodig – de juiste ondersteuning te bieden richting onderwijs, arbeid en/of zorg. In de regionale VSV-aanpak 2020-2024 is het de bedoeling om deze aanpak te bestendigen en door te ontwikkelen.

Context

Jongeren in kwetsbare positie (JiKP) zijn door het ministerie van OCW gedefinieerd als jongeren die onderwijs volgen in het praktijkonderwijs, het voortgezet speciaal onderwijs, het vmbo (basisberoepsgerichte leerweg) en de Entreeopleiding en die de overstap maken naar het (vervolg) mbo of de arbeidsmarkt. Schematisch is dat als volgt weergegeven.

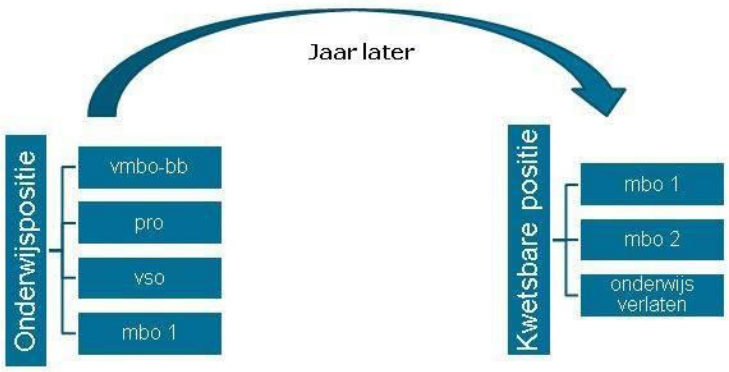

Figuur 2 – Schematische weergave jongeren in kwetsbare positie

Een nadere analyse op de onderwijsgegevens van jongeren woonachtig in de RMC-regio 35 (zgn. C-levering van DUO) laat zien dat er in oktober 2019 in totaal 870 jongeren tot de doelgroep JiKP gerekend kunnen worden in de RMC-regio. Een derde van deze groep bestaat uit leerlingen die uit vso of praktijkonderwijs zijn uitgestroomd, bijna 40 procent zijn vmbo-b leerlingen die uitstromen en bijna 30 procent zijn mbo-1 uitstromers. Figuur 3 toont de (onderwijs)positie van de leerlingen na de overstap.

Met name jongeren die overstappen uit vso en praktijkonderwijs, maar ook jongeren die uitstromen uit de Entreeopleiding vervolgen lang niet allemaal hun schoolloopbaan. Zij stromen uit richting werk (of dagbesteding). Een deel van deze leerlingen wordt meegeteld als VSV-er. Het gaat om de leerlingen uit de Entreeopleiding die ongediplomeerd uitstromen, gediplomeerde Entreestudenten zonder werk (van minimaal 12 u per week), vmbo-b leerlingen die niet starten met een vervolgopleiding en de vso-leerlingen met het profiel vervolgopleiding die niet met een opleiding starten.

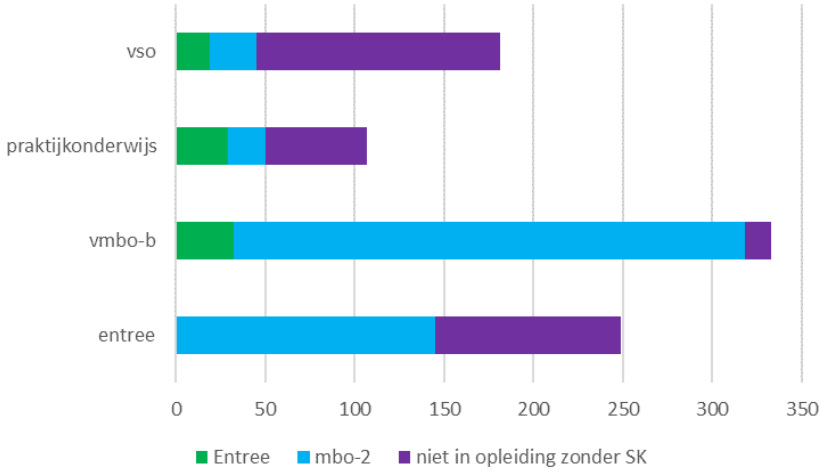

Figuur 3 – (onderwijs)positie na uitstroom voor JiKP in de overgang van het schooljaar 2018-2019 naar 2019-2020. Toelichting: niet in opleiding zonder startkwalificatie (SK) betekent dat de jongere in het schooljaar 2019-2020 (peildatum oktober 2019) geen opleiding volgt en nog geen startkwalificatie in bezit heeft. Deels betreft het VSV-ers, maar niet iedereen. Jongeren uit vso met profiel arbeidsmarkt of dagbesteding en jongeren uit praktijkonderwijs worden niet meegeteld als VSV-er. Ook gediplomeerde jongeren uit Entree met werk tellen niet mee in de VSV-cijfers. Omdat gegevens over werk ontbreken, zijn hierover echter geen uitspraken te doen. Bron: BRON-gegevens van DUO, RMC-regio 35. Peildatum oktober 2019.

Ook als de jongeren wel starten in het (vervolg)onderwijs blijft een deel een groot risico op uitval houden. Zo stopt 30 procent van de vso-Entree doorstromers vroegtijdig met de Entreeopleiding. Van de jongeren die vanuit de Entreeopleiding doorstromen naar niveau 2 valt ruim 25 procent binnen één jaar uit op mbo-2, ruim het dubbele van andere studenten die starten op mbo-2 **meer cijfers 3.**

Nieuwkomers

De RMC-regio zelf rekent ook leerlingen uit het ISK tot de groep jongeren in kwetsbare positie en neemt deze jongeren als aparte groep mee in de monitoring. In oktober 2018 zaten er 427 leerlingen op één van de drie ISK-scholen in de regio, waarvan 55 procent (235 leerlingen) één jaar later het ISK heeft verlaten. Zij stappen in meerderheid over naar het mbo (79 leerlingen), maar ook een zeer groot aantal – 100 leerlingen – is één jaar later niet in opleiding en dus 'VSV-er'.

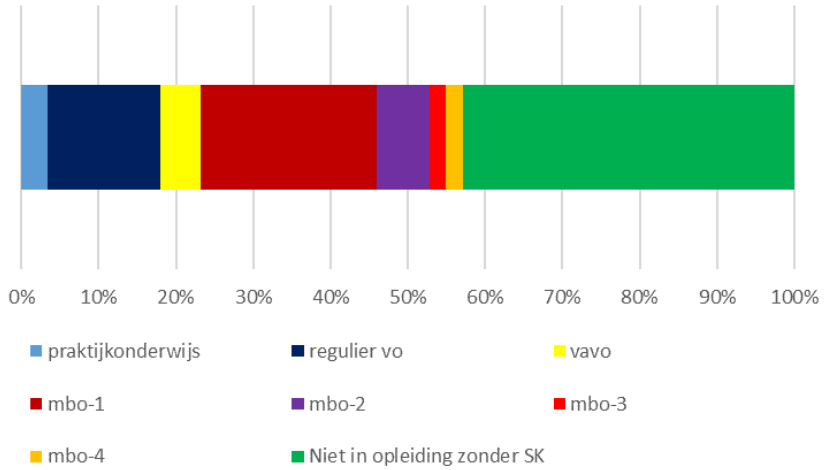

Figuur 4 – (onderwijs)positie na uitstroom voor ISK-leerlingen in de overgang van het schooljaar 2018-2019 naar 2019-2020 (N = 235). Bron: BRON-gegevens van DUO, RMC-regio 35. Peildatum oktober 2019.

Van alle nieuwe VSV-ers uit de onderbouw van het vo is 82 procent afkomstig vanuit een ISK uit de regio. Voor een deel echter gaat het om leerlingen die nog maar kort in Nederland zijn en in het eerste jaar nog niet worden meegeteld als VSV-er. Voor een deel gaat het ook om leerlingen die niet meer woonachtig zijn in de regio (maar nog wel ingeschreven staan op het adres van het AZC waar zij eerder verbleven). De exacte omvang van het probleem is daarom niet goed in te schatten. Wel is duidelijk dat nieuwkomers zijn oververtegenwoordigd in de VSV-cijfers in de RMC-regio. Uit cijfers van de gemeente Tilburg blijkt dat nieuwkomers in het schooljaar 2017-2018 14,6 procent van het aantal VSV-ers in Tilburg vormden, terwijl zij maar 4,5 procent van het leerlingenbestand uitmaken. Deze problematiek speelt ook in de regiogemeenten. Als gevolg van de grote stroom nieuwkomers in de afgelopen jaren, is VSV in de regiogemeenten met een COA-opvang (Oisterwijk, Gilze Rijen) en gemeenten met een grote groep arbeidsmigranten (Waalwijk) gestegen.

Stappen in de goede richting

In de voorgaande hoofdstukken zijn jongeren in kwetsbare positie al verschillende malen benoemd in relatie tot de thema's die besproken zijn. Hieronder vatten we de belangrijkste punten nog kort samen en worden enkele nieuwe punten benoemd.

Overgangen en in beeld hebben

- Er is veel aandacht voor goede overgangen en het vroegtijdig in beeld hebben van jongeren in kwetsbare positie met het oog op het bieden van passende ondersteuning. De aandacht is het grootst in de overgang tussen onderwijstypen. Het vormt de kern van de maatregel 'Versterken start Entree' en daarnaast heeft Route 35 recentelijk een rol gekregen in de overstap van jongeren in kwetsbare positie naar het mbo. Er is ook veel aandacht voor de overgang van Entree naar mbo-2. In de Entreeopleiding voor overbelaste studenten (maatregel Plus Entree) is gedurende het programma expliciet aandacht voor de toekomstige uitstroombegeleiding richting werk of vervolgopleiding. Ook de maatregel 'Overstap niveau 1 niveau 2' focust op deze overgang.
- In de overgang naar werk levert de Werkmakelaar binnen de Entreeopleiding een belangrijke bijdrage in het vinden van een passende werkplek. Ook jongeren die doorstromen naar een bbl-opleiding op niveau 2 worden door de werkmakelaar ondersteund.
- RMC heeft een belangrijke taak in de monitoring van jongeren in kwetsbare positie. Ook in de aanpak is veel aandacht en bewustwording van het belang van een warme overdracht om jongeren niet kwijt te raken. Er is daarom geïnvesteerd in de samenwerking en afstemming met netwerk- en ketenpartners.

Betrokkenheid en verantwoordelijkheid onderwijs

Het uitgangspunt in de Entreeopleidingen van zowel ROC Tilburg als Rooi Pannen is om de begeleiding zo dicht mogelijk bij de student te organiseren, in het primaire proces. Dat betekent dat een grote rol is weggelegd voor slb-ers. Betrokkenen geven aan dat in de Entree sprake is van een sterke pedagogisch-didactische aanpak, met extra tijd voor begeleiding van de student, een breed zorgaanbod en veel afstemming en overleg in het team. Dat geldt nog meer voor de locatie waar de Entree wordt aangeboden voor jongeren met een extra zware ondersteuningsbehoefte (maatregel Plus Entree).

Aandacht voor maatwerk

- In de aanpak van jongeren in kwetsbare positie is het bieden van maatwerk een belangrijk element. Hoewel er op dit punt volgens betrokkenen ook nog veel winst te behalen valt (zie verderop), zijn er binnen de Entreeopleiding al wel een aantal mogelijkheden om af te wijken van het 'reguliere' programma. Er wordt gebruik gemaakt van de mogelijkheid om de duur van de Entreeopleiding te verlengen voor studenten met een grote taalachterstand. Daarnaast wordt bijvoorbeeld ook tienermoeders individueel maatwerk geboden.
- De begeleiding door RMC-trajectbegeleiders van jongeren in kwetsbare positie die geen onderwijs volgen wordt toegesneden op de vraag en behoefte van de jongere. Het belang van de jongere staat voorop in de begeleiding. Bovendien is het aantal uur dat een jongere begeleiding kan krijgen (tot 10 uur) tweemaal zo groot als die voor nieuwe VSV-ers.

Integrale aanpak

Juist omdat jongeren in kwetsbare positie vaak te maken hebben met problematiek op meerdere leefgebieden, wordt interdisciplinaire samenwerking en een integrale aanpak waarin ondersteuning in samenhang wordt geboden een belangrijk element gevonden in de aanpak.

Betrokkenen geven aan dat er binnen de Entreeopleiding sprake is van een intensieve samenwerking met zowel zorg (SterkHuis, MEE, IMW) als met toeleverende scholen. Ook is nauwe en goede samenwerking tussen Entree en gemeente, door de (via de gemeente geleverde) werkmakelaar die jongeren ondersteuning biedt bij het vinden van werk.

Aandacht in de kwaliteitsagenda's

Het thema Jongeren in kwetsbare positie vormt ook een (verplicht) onderdeel in de kwaliteitsagenda's van de mbo-instellingen in de regio. In de RMC-regio bieden ROC Tilburg en Rooi Pannen de Entreeopleiding aan.

De aandacht voor JiKP bij *ROC Tilburg* sluit nauw aan op het huidige uitvoeringsprogramma VSV. Aanvullend wordt de focus gelegd op het vergroten van de kansen op de arbeidsmarkt vanuit mbo-2, is er aandacht voor (kwetsbare) doelgroepen die nu niet starten binnen de Entreeopleiding en in het verlengde daarvan het uitbreiden van maatwerkroutes binnen Entree, maar ook mbo-2.

Bij *Rooi Pannen* wordt het belang van een veilige en gestructureerde leeromgeving en een goed pedagogisch en didactisch leerklimaat in de Entreeopleiding gekoppeld aan het goed functioneren van onderwijsteams. Er wordt ingezet op training en scholing van nieuw en bestaand personeel, het versterken van het mentorschap en verdere verbetering van de zorgstructuur. Tegelijkertijd is aandacht voor aparte trajecten in de Entree voor jongeren die niet in reguliere setting tot hun recht komen. Inzet is om het aanbod in de Entree nog beter aan te laten sluiten op de doelgroep en om (deze) maatwerktrajecten ook uit te breiden richting mbo-2. **Meer weten 2**

Wat vraagt extra aandacht

Ondanks dat op veel punten een goed beeld is van wat nodig is, zijn er in de uitvoering nog verbeteringen mogelijk. We bespreken hieronder kort de belangrijkste punten.

Overgangen en in beeld hebben

- Hoewel het belang van een goede en warme overdracht van v(s)o en praktijkonderwijs naar mbo door alle partijen wordt erkend, is de kwaliteit niet altijd voldoende volgens betrokkenen van Entree. Er is ruimte voor verbetering in het eerder en beter in beeld hebben van de jongeren en in de overdracht zou meer aandacht moeten zijn voor concrete handelingsadviezen. Om ook doorlopende ondersteuning te realiseren is het belangrijk om eerder in het proces de benodigde partners om tafel te hebben om afspraken te maken over samenwerking of overdracht. Deze knelpunten staan centraal in de maatregel Versterken start Entree, waar momenteel een plan van aanpak voor wordt geschreven.
- Voor de jongere in kwetsbare positie zelf is de overgang vaak erg groot. In de reflectiebijeenkomsten is gewezen op de wenselijkheid om de overgang minder groot te maken. Dat kan door het onderwijs anders in te richten (zie onder kopje aandacht voor maatwerk), maar kan ook door op het niveau van de jongere een coach toe te wijzen (bijvoorbeeld vanuit het vso of praktijkonderwijs, maar ook een medewerker Route 35 is een mogelijkheid) die de jongere ondersteunt in de overstap en de eerste periode op het mbo.
- Voor studenten die vanuit de Entree doorstromen naar niveau 2 zorgt de (coördinator) transfercoach voor een goede overdracht van de student. Na de start op mbo-2 vindt er regelmatig overleg plaats waarin de overstappers worden gemonitord met het doel om preventief actie te ondernemen indien nodig. Betrokkenen vanuit mbo-2 sluiten echter nog niet aan bij dit overleg. Het zou goed zijn om ook coördinatoren slb van niveau 2 te laten aansluiten. Een ander knelpunt dat wordt ervaren is het late moment in het schooljaar waarin de overdracht plaatsvindt.
- In de overgang van Entree naar werk wordt met grote tevredenheid samengewerkt met de Werkmakelaar. Deze ondersteuning is echter niet toegankelijk voor jongeren in kwetsbare positie die (tijdelijk) geen onderwijs volgen. Datzelfde geldt ook voor bepaalde kwetsbare jongeren binnen mbo-2. Vanuit RMC is de wens uitgesproken om deze ondersteuning breder beschikbaar te maken.
- RMC is verantwoordelijk voor de monitoring van jongeren in kwetsbare positie tot 23 jaar. In het sluitend krijgen van de aanpak is een goede afstemming nodig tussen RMC, W&I en het Jongerenpunt. Daar is blijvend aandacht voor nodig. Eén gezamenlijke ‘voordeur’ is wenselijk, maar nog niet de realiteit. Wel zijn de ontwikkelingen op dit punt positief.

Betrokkenheid en verantwoordelijkheid onderwijs

Binnen de Entreeopleiding is zoals gezegd veel aandacht voor een pedagogisch-didactische aanpak. Op mbo-2 ontstaat steeds meer het besef dat een pedagogische aanpak ook daar nodig is. Dat is een cultuuromslag die gemaakt moet worden. Dat zie je bijvoorbeeld terug in de nog wisselende betrokkenheid van de oude en nieuwe slb-er van de student die doorstroomt van Entree naar mbo-2.

Aandacht voor maatwerk

- Het aantal plaatsen in de Entreeopleiding voor overbelaste/kwetsbare studenten (de doelgroep binnen de maatregel Plus Entree) is kleiner dan het aantal aanmeldingen. Door betrokkenen wordt aangegeven dat een deel van de jongeren voor wie geen plaats is niet goed in beeld is en/ of niet wordt bereikt. Het is onduidelijk in hoeverre zij passend worden ondersteund.
- De huidige mogelijkheden om in de Entreeopleiding af te wijken van het reguliere programma zijn volgens betrokkenen onvoldoende om de student passend te bedienen. Deze zijn eerder – in de bijdrage Aandacht voor maatwerk – al benoemd. Gewenst zijn onder meer: verdere differentiatie in de aanpak voor studenten in de Entree die gaan uitstromen richting onderwijs versus arbeid, aparte (voor)trajecten voor studenten die nog extra voorbereiding nodig hebben om in te kunnen stromen en ontwikkeling van maatwerkroutes voor jongeren die niet in staat zijn een volledig (Entree)diploma te behalen.

Integrale aanpak

Wat betreft interdisciplinaire samenwerking en het ontwikkelen van een integrale aanpak wordt verwezen naar de bijdrage Naar een integrale aanpak.

Specifiek voor een deel van de nieuwkomers geldt dat zij niet (altijd) op het juiste onderwijsniveau terecht komen. Het zijn jongeren die vanuit de ISK voor de route ‘voorbereiding Entree’ kiezen, terwijl een vervolg op het praktijkonderwijs - vanuit de belastbaarheid van de betreffende jongeren - meer voor de hand ligt. Dat leidt tot veel uitval onder deze jongeren. Positief is wel dat het Praktijkcollege in Tilburg een specifieke opleiding voor de laagleerbare nieuwkomers (16- 18-jarigen) ontwikkeld.

Impact volgens betrokkenen in uitvoering, management en beleid

‘Voor de Entreeopleidingen zou een centrale aanmelding moeten komen. Een ‘commissie van toelating’ zou moeten nagaan of de Entreeopleiding passend, wat daar eventueel voor nodig is in termen van maatwerk of begeleiding of wat een passend alternatief traject is. In de commissie zouden betrokkenen vanuit onderwijs, Leerplicht/RMC en hulpverlening samen moeten optrekken. Zonder passende plek en zonder warme overdracht wordt de jongere niet losgelaten.’

‘Het aanbod op mbo-niveau 2 is niet aantrekkelijk voor jongeren. Arbeidsmarktrelevantie zou niet het enige criterium moeten zijn in de vormgeving van het aanbod. Maak het aanbod aantrekkelijker door schotten tussen mbo-niveau 2, 3 en 4 weg te halen, zodat jongeren een aantrekkelijk opleidingsperspectief hebben en makkelijk kunnen groeien naar een hoger niveau.’

Aanknopingspunten voor het vsv-uitvoeringsprogramma 2020-2024

Maak het aanbod minder versnipperd

Het aanbod voor jongeren in kwetsbare positie is versnipperd: pro, vso, Entree. De doelgroep is daar niet bij gebaat. Om die reden is het relevant om in te zetten op meer en sterkere samenwerking tussen de betrokken partijen om een goed aanbod neer te zetten. Bijvoorbeeld in het aanbieden van een voortraject gericht op het vergroten van de school- leer- en sociale vaardigheden van de student. De in de kwaliteitsagenda van ROC Tilburg genoemde samenwerking tussen pro, vso en Entree vormt daarvoor een mooi startpunt.

Aantrekkelijk aanbod op mbo-niveau 2

De uitval van jongeren die vanuit de Entreeopleiding doorstromen naar mbo-niveau 2 is hoog. Daar wordt door de maatregel doorstroom niveau 1 – niveau 2 geprobeerd verandering in aan te brengen. Deze maatregel is pas in 2019 opgestart en moet nog verfijnd en geborgd worden. Een punt van aandacht is het betrekken van de (coördinator) slb-ers vanuit de niveau 2 opleidingen in het overleg over de overstappers. Tegelijkertijd is het belangrijk om een aantrekkelijk opleidingsaanbod op mbo-niveau 2 neer te zetten. Dat is tevens een speerpunt in de kwaliteitsagenda van ROC Tilburg. Specifiek voor de doorstromers vanuit de Entreeopleiding zijn maatwerkroutes wenselijk om de student passend te bedienen, bijvoorbeeld door ‘indaling’ van mbo-2 binnen de Entree, of het kunnen volgen van keuzedelen van de mbo-2 opleiding binnen de Entree. Bijkomend voordeel is dat Entreestudenten op deze manier ook vast kennis maken/wennen aan de setting binnen mbo-2.

Focus op werk

De overgang naar werk en het behoud van werk vormt een risico in de loopbaan van jongeren in kwetsbare positie. De werkmakelaar levert daarin al goed werk en zou behouden moeten blijven. Gelijktijdig kan de aanpak verder doorontwikkeld en verbreed worden. Voor bepaalde doelgroepen is ondersteuning richting werk minder toegankelijk (bv. minder zelfredzame jongeren op hogere mbo-niveaus) maar wel waardevol.

In de Entreeopleiding kan meer en beter gedifferentieerd worden tussen studenten die naar arbeid uitstromen en studenten met een extra ondersteuningsbehoefte die doorstromen naar mbo-2. Op dit punt biedt doorontwikkeling in de aanpak van de VSV-maatregel overstap niveau 1 – niveau 2 in combinatie met een vroegtijdige en langdurige betrokkenheid van de werkmakelaar kansen. Daarnaast zijn er verbeteringen mogelijk in de monitoring na uitstroom (behoud van werk), in ondersteuning bij het verlies van werk en in de samenwerking tussen RMC, W&I en het Jongerenpunt (in het hebben van ‘1 voordeur’, in de afstemming over wie de jongeren oppakt, in het afstemmen van het aanbod).

Aandacht voor nazorg

Het praktijkonderwijs en het vso hebben nazorgplicht voor jongeren die uitstromen. Het mbo kent deze plicht (nog) niet. Jongeren die uitstromen uit de Entreeopleiding zijn echter ook kwetsbaar en hebben soms ondersteuning nodig bij het zetten van de volgende stap. Er is al veel aandacht voor deze groep binnen de bestaande VSV-aanpak. Doorontwikkeling is mogelijk door nazorg gedurende een langere periode te leveren (vraaggerichte ondersteuning), zodat de jongere eventueel kan terugvallen op een bekend en vertrouwd gezicht. Datzelfde geldt voor de overstap van studenten uit de Entree naar mbo-2.

Ook JiKP op andere niveaus

Ook op de hogere mbo-niveaus zijn er jongeren die minder zelfredzaam zijn. Daar is nu beperkt aandacht voor, terwijl de uitval op mbo-niveau 3 en 4 nog flink moet dalen om aan de VSV-norm te voldoen. Op het vo vraagt dit om meer aandacht voor afstromers en de vraag wat deze jongeren nodig hebben in begeleiding en ondersteuning om afstroom te voorkomen. Parallel is een andere benadering nodig van de doelgroep en aansluiting van het beleid JiKP met het beleid passend onderwijs (**zie hoofdstuk Basis op orde en verknopen**).

Vanuit de VSV-maatregelen is het relevant om de belangrijkste elementen in de aanpak die ontwikkeld is/wordt voor Entree en mbo-2 door te zetten op mbo-niveau 3 en 4 (versterken start opleiding, overgangen vanuit een gezamenlijke verantwoordelijkheid).

Aandacht voor nieuwkomers

Nieuwkomers vallen relatief veel uit. Deels is dat het gevolg van een ‘verkeerde’ keuze voor de Entreeopleiding, terwijl de route praktijkonderwijs beter zou aansluiten op hun (op dat moment) beperkte belastbaarheid. Op dat vlak is het wenselijk om de samenwerking tussen ISK en praktijkonderwijs verder te versterken en de determinatie- en adviseringsroute op het ISK te vervroegen.

Daarnaast zou onderzocht kunnen worden in hoeverre het mogelijk is om nieuwkomers die een module bij de Toekomstacademie hebben gevolgd vrijstellingen te bieden. Een eerste stap hierin is het opstarten van overleg en samenwerking tussen het Entreecollege van ROC Tilburg en de Toekomstacademie Tilburg.

OVERZICHT MEER CIJFERS

	Aantal VSV (oktober 2019)	%
Onderbouw vo	122	
Waarvan afkomstig van ISK	100	82
Waarvan afkomstig vmbo onderbouw (niet ISK)	18	15
Waarvan afkomstig brugklas 1-3 (niet ISK)	4	3

1 Tabel met (geschat) aandeel nieuwkomers in vsv-cijfers onderbouw vo

Positie voor instroom mbo-2 (herkomst op peildatum oktober 2017)	Positie na één jaar (peildatum oktober 2019)			
	VSV	In opleiding	niet in opleiding met SK	**Totaal**
VSV	29 35,8%	38 46,9%	14 17,3%	**81** **100,0%**
Instroom vanuit (ander) onderwijs	85 12,1%	579 82,5%	38 5,4%	**702** **100,0%**
Totaal	**114** **14,6%**	**617** **78,8%**	**52** **6,6%**	**783** **100,0%**

2 Tabel met VSV onder instromers op mbo-2, mbo-3 en mbo-4. Instromers op mbo-2

Positie voor instroom mbo-3 (herkomst op peildatum oktober 2017)	Positie na één jaar (peildatum oktober 2019)			
	VSV	In opleiding	niet in opleiding met SK	**Totaal**
VSV	9 23,1%	27 69,2%	3 7,7%	**39** **100,0%**
Instroom vanuit (ander) onderwijs	42 4,4%	809 85,1	100 10,5%	**951** **100,0%**
Totaal	**51** **5,2%**	**836** **84,4%**	**103** **10,4%**	**990** **100,0%**

Instromers op mbo-3

Positie voor instroom mbo-4 (herkomst op peildatum oktober 2017)	Positie na één jaar (peildatum oktober 2019)			
	VSV	In opleiding	niet in opleiding met SK	**Totaal**
VSV	21 19,8%	85 80,2%	0 0,0%	**106** **100,0%**
Instroom vanuit (ander) onderwijs	79 4,0%	1815 91,1%	98 4,9%	**1992** **100,0%**
Totaal	**100** **4,8%**	**1900** **90,6%**	**98** **4,7%**	**2098** **100,0%**

Instromers op mbo-4

Toelichting: cijfers hebben betrekking op studenten woonachtig in RMC-regio 35 die in 2018 zijn ingestroomd op mbo-2, 3 of 4. Gekeken is naar de (onderwijs)positie in oktober 2019.

Positie voor instroom mbo-2 (herkomst op peildatum oktober 2017)	Positie na één jaar (peildatum oktober 2019)							
	vavo	mbo-1	mbo-2	mbo-3/4	niet-bekostigd (extraneus, ovo)	niet in opleiding met SK	VSV	**Totaal**
Mbo-1	0 0,0%	0 0,0%	90 68,7%	7 5,3%	0 0,0%	1 0,8%	33 25,2%	**131** **100,0%**
Overige herkomst	2 0,3%	2 0,3%	467 71,6%	48 7,4%	1 0,2%	51 7,8%	81 12,4%	**652** **100,0%**
Overige herkomst, te weten:								
• VSO	1 3,4%	0 0,0%	17 58,6%	1 3,4%	1 3,4%	4 13,8%	5 17,2%	**29** **100,0%**
• praktijkonderwijs	0 0,0%	0 0,0%	8 66,7%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	4 33,3%	**12** **100,0%**
• vmbo 1-2	0 0,0%	1 3,4%	24 82,8%	0 0,0%	0 0,0%	1 3,4%	3 10,3%	**29** **100,0%**
• vmbo 3-4	0 0,0%	0 0,0%	353 85,1%	23 5,5%	0 0,0%	11 2,7%	27 6,5%	**415** **100,0%**
• havo 4-5	0 0,0%	0 0,0%	2 66,7%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	1 33,3%	**3** **100,0%**
• vavo	0 0,0%	0 0,0%	2 50,0%	2 50,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	**4** **100,0%**
• mbo-3/4	1 1,4%	0 0,0%	23 32,4%	17 23,9%	0 0,0%	18 25,4%	12 16,9%	**71** **100,0%**
• vsv	0 0,0%	0 0,0%	33 40,7%	5 6,2%	0 0,0%	14 17,3%	29 35,8%	**81** **100,0%**
• niet-bekostigd (extraneus, ovo)	0 0,0%	0 0,0%	1 100,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	0 0,0%	**1** **100,0%**
• niet in opleiding met SK	0 0,0%	0 0,0%	4 57,1%	0 0,0%	0 0,0%	3 42,9%	0 0,0%	**7** **100,0%**
Totaal	**2** **0,3%**	**2** **0,3%**	**557** **71,1%**	**55** **7,0%**	**1** **0,1%**	**52** **6,6%**	**114** **14,6%**	**783** **100,0%**

3 Tabel met VSV onder instromers op mbo-2

Toelichting: cijfers hebben betrekking op studenten woonachtig in RMC-regio 35 die in 2018 zijn ingestroomd op mbo-2. Gekeken is naar de (onderwijs)positie in oktober 2019, uitgesplitst naar de (onderwijs)positie van de student vóór instroom in de mbo-2-opleiding (op basis van het peilmoment oktober 2017).

OVERZICHT MEER WETEN

1. De specifieke deskundigheid van SterkHuis wordt expliciet ingezet bij het vormgeven van de individuele maatwerken binnen MBO XP omdat zij de mogelijkheid hebben om vanuit de diverse leefgebieden te kunnen benoemen wat voor de jongere en zijn ouders in die situatie nodig is (om jongere te behouden voor onderwijs) en nagaan wat daar nog meer voor nodig is. Op basis daarvan wordt ook de inzet van ketenpartners betrokken of wordt de casus voorgelegd aan het wijkteam.

2. Verwijzing naar kwaliteitsagenda's ROC Tilburg, rooi pannen en helicon